

แผนยุทธศาสตร์

สำนักงานรับรองมาตรฐานและ

ประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)

ระยะที่ ๔ ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๓

วิสัยทัศน์องค์กร

สร้างคน สร้างชาติ

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

(องค์การมหาชน)

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร	ก
บทนำ	๑
อำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย	๒
โครงสร้างและอัตรากำลังของสำนักงาน	๓
ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา	๕
การตรวจสอบการดำเนินงานโดยหน่วยงานภายนอก	๖
นวัตกรรมขับเคลื่อนการประเมินคุณภาพภายนอก	๗
นโยบายและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง	๘
นโยบายรัฐบาล	๘
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙	๑๐
แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๕๒-๒๕๕๙	๑๒
แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ ๑๑ พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙	๑๓
บทวิเคราะห์เกี่ยวกับนโยบายและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง (จากข้อ ๓.๑-๓.๔)	๑๕
บริบทและสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการประเมินคุณภาพภายนอก	๑๖
สภาพการเปลี่ยนแปลงขององค์กร	๑๖
การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์กรโดย SWOT Analysis	๑๘
กรอบแนวคิดในการพัฒนางาน	๒๐
แผนยุทธศาสตร์ระยะที่ ๔	๒๔
ภาคผนวก	๓๑
ภาคผนวกที่ ๑ ผู้ประเมินภายนอกและหน่วยประเมินภายนอก	๓๒
ภาคผนวกที่ ๒ สถานศึกษาที่ต้องประเมินในช่วงปี ๒๕๕๙-๒๕๖๓	๓๕
ภาคผนวกที่ ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างการประกันคุณภาพภายในและการประกัน คุณภาพภายนอก	๓๗
ภาคผนวกที่ ๔ บทบาทของ สมศ. ในระดับสากล	๓๙
ภาคผนวกที่ ๕ ประชาคมอาเซียนและการศึกษา	๔๔
ภาคผนวกที่ ๖ ทักษะในศตวรรษที่ ๒๑	๔๗

บทสรุปผู้บริหาร

ในยุคของทุนโลกาภิวัตน์ที่เปรียบเสมือนโลกไร้พรมแดน มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม ประชากร วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี มีการเคลื่อนย้ายประชากร เงินทุน ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ เทคโนโลยีอย่างรวดเร็วและเสรีมากขึ้น ทำให้คนต้องกระตือรือร้น แข่งขัน รู้เท่าทันกัน ดังนั้นในการบริหารจัดการองค์กรให้ประสบความสำเร็จท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง จึงจำเป็นต้องพัฒนาองค์ความรู้ ก้าวข้ามขีดจำกัดที่มีอยู่ เพื่อสามารถนำเสนอสิ่งที่มีคุณค่าแก่ประชาชนและบริหารจัดการต่างๆ ให้เหมาะสมกับสภาพขององค์กร ตลอดจนต้องมีการกำหนดทิศทางและเป้าหมายขององค์กรอย่างชัดเจน และเครื่องมือที่สำคัญ คือ การจัดทำแผนยุทธศาสตร์ขององค์กร เพื่อเป็นเข็มทิศหรือแผนที่นำทางให้องค์กรดำเนินไปสู่เป้าหมายที่กำหนด

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) จัดตั้งขึ้นตามตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ หมวด ๖ ว่าด้วยมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา ๔๙ ซึ่งได้กำหนดให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา เรียกโดยย่อว่า "สมศ." มีฐานะเป็นองค์การมหาชน นับตั้งแต่วันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ โดยให้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเกณฑ์และวิธีการประเมินคุณภาพภายนอก และทำการประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา โดยให้มีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปี นับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้ายและเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน ทั้งนี้เพื่อคุ้มครองผู้เรียนให้ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพและพัฒนามาตรฐานการศึกษาต่อไป

กรอบแนวคิดในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ สมศ. ระหว่างปี ๒๕๕๙-๒๕๖๓ นี้ ประกอบไปด้วย ข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญของหน่วยงาน โดยเฉพาะอำนาจหน้าที่ของ สมศ. ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาของสำนักงาน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ นโยบายภาครัฐ นโยบายด้านการศึกษา รวมถึงบริบทของสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องต่อการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ปัจจุบัน สมศ. ปฏิบัติงานอยู่ภายใต้นโยบายของรัฐบาล ข้อ ๔) การศึกษาและการเรียนรู้ การทะนุบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ข้อ ๔.๑ “จัดให้มีการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ ทั้งในระบบและนอกระบบการศึกษา...สร้างเสริมคุณภาพการเรียนรู้...ลดความเหลื่อมล้ำ...” อีกทั้งปัจจุบันประเทศไทยยังดำเนินงานอยู่ภายใต้กรอบของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙) ที่ยังยึดแนวคิด “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นหลักที่มีได้เน้นคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาที่เชื่อมโยงในทุกมิติของการพัฒนา เน้นการพัฒนาคุณภาพคนไทยให้มีคุณธรรม เรียนรู้ตลอดชีวิต มีทักษะและการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสมในแต่ละช่วงวัย อีกทั้งยังมีตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา อาทิ จำนวนการศึกษาเฉลี่ยของคนไทย และผู้เรียนทุกระดับการศึกษามีคุณธรรมจริยธรรม เป็นต้น

ส่วนแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๕๒-๒๕๕๙ ที่เน้นนำ “หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ยึดทางสายกลางบนพื้นฐานของความสมดุลพอดี รู้จักประมาณอย่างมีเหตุผล มีความรอบรู้เท่าทันโลกเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต เพื่อมุ่งให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน และความอยู่ดีมีสุขของคนไทย โดยยึด “คน” เป็นศูนย์กลางการพัฒนา (สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑) โดยในแผนการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดวัตถุประสงค์ในข้อ ๑) “พัฒนาคนอย่างรอบด้านและสมดุลเพื่อเป็นฐานหลักของการพัฒนา” และแนวนโยบาย (๑) “พัฒนาคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ในทุกระดับประเภทการศึกษา” และที่สำคัญ คือ (๕) พัฒนามาตรฐานและระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบประกันคุณภาพภายนอก” ซึ่งสอดคล้องกับแผนการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษ

ที่สอง พ.ศ. ๒๕๕๒-๒๕๖๑ ของกระทรวงศึกษาธิการ ที่มีหลักการพัฒนาการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ โดยแผนจะปรับกระบวนการเรียนรู้ให้เชื่อมโยงกับการพัฒนาระบบอื่น ทั้งเศรษฐกิจ วัฒนธรรม การเมืองการปกครอง สาธารณสุข การจ้างงาน ซึ่งภายในปี ๒๕๖๑ การปฏิรูปจะต้องดำเนินการตามเป้าหมาย ๓ ประการ คือ ๑. พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเรียนรู้ของคนไทย ๒. เพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้ ๓. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม เพื่อให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น เด็กปฐมวัยมีความพร้อม กำลังแรงงานและผู้สูงอายุได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ผู้ด้อยโอกาส ชนต่างวัฒนธรรมได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาค และมีคุณภาพชีวิตที่ดี

กรอบการปฏิรูปการเรียนรู้อย่างเป็นระบบนั้นมี ๔ ประเด็น ได้แก่ ๑. พัฒนาคู่มือให้มีความสามารถและมีความมั่นคงในอาชีพ ๒. พัฒนาคนไทยยุคใหม่ ให้มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ จัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนให้ผู้เรียนคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหาเป็นและคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม ๓. พัฒนาสถานศึกษาให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และ ๔. พัฒนาระบบบริหารจัดการที่มีความโปร่งใสตรวจสอบได้ สนับสนุนให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ทั้งนี้ เมื่อผนวกเข้ากับข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญของหน่วยงาน โดยเฉพาะอำนาจหน้าที่ของ สมศ. ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาของสำนักงานกับผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์กร จึงกำหนดทิศทางการพัฒนาและยุทธศาสตร์องค์กรได้ดังนี้

ปรัชญา ก้าวข้ามขีดจำกัดสู่สหัสวรรษแห่งคุณภาพ

ปณิธาน การตรวจสอบด้วยความเที่ยงตรง เที่ยงธรรมนำสู่การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

วิสัยทัศน์

เป็นองค์กรทางเชี่ยวชาญด้านการประเมินและรับรองมาตรฐานคุณภาพภายนอกสถานศึกษา และเป็นแหล่งอ้างอิงที่ได้รับการยอมรับทั้งในระดับชาติและสากล

“คงความเชี่ยวชาญขององค์กร เพิ่มความเชื่อมั่นของประชาคม สร้างความเชื่อใจให้ประชาชน”

พันธกิจ

ตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) มาตรา ๘ กำหนดอำนาจหน้าที่หลักของสำนักงาน ซึ่งหน่วยได้ยึดถือเป็นพันธกิจหลักในการดำเนินงานดังนี้

๑. พัฒนาระบบการประเมินคุณภาพภายนอก กำหนดกรอบแนวทางและวิธีการประเมินคุณภาพภายนอกที่มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับระบบการประกันคุณภาพของสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัด

๒. พัฒนามาตรฐานและเกณฑ์สำหรับการประเมินคุณภาพภายนอก

๓. ให้การรับรองผู้ประเมินภายนอก

๔. กำกับดูแลและกำหนดมาตรฐานการประเมินคุณภาพภายนอกที่ดำเนินการโดยผู้ประเมินภายนอก รวมทั้งให้การรับรองมาตรฐาน ทั้งนี้ ในกรณีจำเป็นหรือเพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพภายนอก สำนักงานอาจดำเนินการประเมินคุณภาพภายนอกเองก็ได้

๕. พัฒนาและฝึกอบรมผู้ประเมินภายนอก จัดทำหลักสูตรการฝึกอบรม และสนับสนุนให้องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพหรือวิชาการ เข้ามามีส่วนร่วมในการฝึกอบรมผู้ประเมินภายนอกอย่างมีประสิทธิภาพ

๖. เสนอรายงานการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาประจำปีต่อคณะรัฐมนตรี รัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และสำนักงบประมาณ เพื่อประกอบการพิจารณาใน

การกำหนดนโยบายทางการศึกษา และการจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษา รวมทั้งเผยแพร่รายงานดังกล่าว ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน

วัตถุประสงค์ (Objective)

เพื่อพัฒนาเกณฑ์และวิธีการประเมินคุณภาพภายนอก และทำการประเมินผลการจัดการศึกษา และมีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความมุ่งหมาย หลักการ และแนวทางการจัดการศึกษาในแต่ละระดับตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ (หมวด ๑ มาตรา ๗ ตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน))

ประเด็นยุทธศาสตร์ (Strategic Issue)

การจัดทำยุทธศาสตร์ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ได้คำนึงถึงความสอดคล้องของนโยบายรัฐบาล ยุทธศาสตร์ของสำนักงานงบประมาณ และยุทธศาสตร์ของกระทรวงในส่วนที่เกี่ยวข้อง จึงได้แบ่งออกเป็น ๔ ยุทธศาสตร์ ได้แก่

แผนยุทธศาสตร์ระยะที่ ๔ (พ.ศ.๒๕๕๙-๒๕๖๓)

การจัดทำยุทธศาสตร์ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ได้คำนึงถึงความสอดคล้องของนโยบายรัฐบาล ยุทธศาสตร์ของสำนักงานงบประมาณ และยุทธศาสตร์ของกระทรวงในส่วนที่เกี่ยวข้อง จึงได้แบ่งออกเป็น ๔ ยุทธศาสตร์ ได้แก่

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ ส่งเสริมความรู้ คู่ความเชี่ยวชาญ

กลยุทธ์ที่ ๑.๑ ส่งเสริม พัฒนาสถานศึกษา

แผนงาน/โครงการ

- (๑) การอบรม การประชุม สัมมนาให้สถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้าใจความพร้อมพัฒนาสู่มาตรฐานและพร้อมรับการประเมินภายนอกเพื่อรับรองมาตรฐานการศึกษา
- (๒) การสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา การประเมินคุณภาพภายนอกและการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

กลยุทธ์ที่ ๑.๒ วิทยนาองค์ความรู้พัฒนางาน

แผนงาน/โครงการ

- (๓) การวิจัยประเมินและการพัฒนาระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินคุณภาพ

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ พัฒนางานประเมินสถานศึกษา

กลยุทธ์ที่ ๒.๑ พัฒนาระบบและสรรหาผู้เชี่ยวชาญ

แผนงาน/โครงการ

- (๔) การพัฒนา ทบทวนและปรับปรุงฐานข้อมูลให้มีความทันสมัย เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการประเมินคุณภาพภายนอก
- (๕) การพัฒนาและรับรองผู้ประเมินภายนอก

กลยุทธ์ที่ ๒.๒ ทูตคุณภาพสถานงานกัลยาณมิตร

แผนงาน/โครงการ

- (๖) การจัดการประเมินคุณภาพสถานศึกษา

(ค)

(๗) การติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้ประเมินภายนอกและหน่วยประเมิน
ยุทธศาสตร์ที่ ๓ นำผลสู่การใช้และพัฒนา

กลยุทธ์ที่ ๓.๑ นำฐานข้อมูลชี้ทิศการพัฒนา

แผนงาน/โครงการ

(๘) การพิจารณารับรองและเผยแพร่รายงานการประเมินคุณภาพภายนอก

กลยุทธ์ที่ ๓.๒ ข้อเสนอแนะมีคุณค่า

แผนงาน/โครงการ

(๙) การนำผลประเมินไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

(๑๐) การสร้างองค์ความรู้เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาทั้งการประกันคุณภาพภายใน
และการประกันคุณภาพภายนอก

(๑) การวิจัยด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

(๒) การสังเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพภายนอก

(๓) การจัดการความรู้

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ นวัตกรรมนำพาสู่สากล

กลยุทธ์ที่ ๔.๑ ทั้งริเริ่มและสร้างสรรค์

แผนงาน/โครงการ

(๑๑) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้สู่สากล

(๑๒) การบริหารจัดการที่ทันสมัย โปร่งใสรวดเร็ว โดยสนองตอบความต้องการของ
ผู้รับบริการทั้งภายในและภายนอก ภายใต้ทรัพยากรที่มีอยู่และต้องตรวจสอบได้
เพื่อให้เป็นที่ยอมรับ และเป็นแบบอย่างขององค์การมหาชนที่บริหารโดย
คณะกรรมการจ้างเหมาบริการและสร้างเครือข่ายพันธมิตรในการปฏิบัติงาน

กลยุทธ์ที่ ๔.๒ ก้าวทันเทคโนโลยีใหม่

แผนงาน/โครงการ

(๑๓) การบริหารจัดการภารกิจหลักด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศแบบออนไลน์

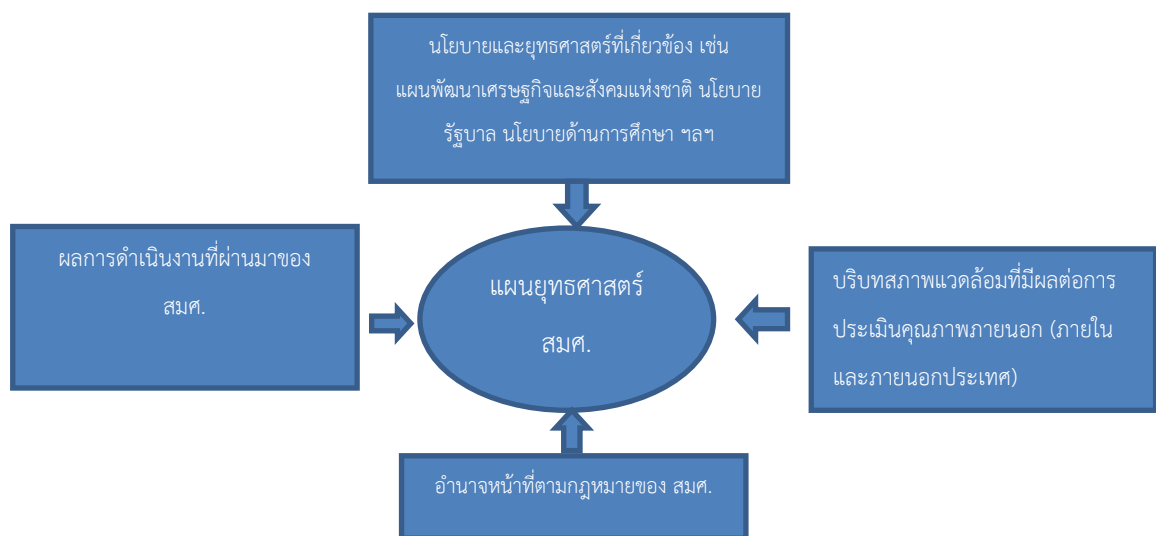
๑. บทนำ

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ หมวด ๖ ว่าด้วยมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา ๔๙ ซึ่งได้กำหนดให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา เรียกโดยย่อว่า "สมศ." มีฐานะเป็นองค์การมหาชน นับตั้งแต่วันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ โดยให้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเกณฑ์และวิธีการประเมินคุณภาพภายนอก และทำการประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา โดยให้มีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปี นับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้ายและเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญคือเพื่อกระตุ้นให้สถานศึกษาพัฒนาคุณภาพการศึกษอย่างต่อเนื่องและบริหารจัดการศึกษาที่ดี ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม

จากปรัชญาขององค์การ คือก้าวข้ามขีดจำกัดสู่สหัสวรรษแห่งคุณภาพและวิสัยทัศน์ที่จะสร้างความเชี่ยวชาญในการประเมินคุณภาพการศึกษาให้เป็นที่ยอมรับของประชาชนและประชาคมโลก เพื่อรับมือกับสภาพสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลง ซับซ้อน เต็มไปด้วยความหลากหลาย และปัญหาความเหลื่อมล้ำไม่เท่าเทียมกัน การศึกษาในปัจจุบันจึงต้องเสริมสร้างสมรรถนะของผู้เรียนในการคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ แก้ปัญหา ประชากรวัยทำงานมีทักษะฝีมือสูงและผู้ด้อยโอกาสเข้าถึงการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิต

ด้วยภารกิจที่มีความสำคัญครอบคลุมทั่วประเทศ สำนักงานฯ จึงจัดทำแผนยุทธศาสตร์ สมศ. ประจำปี ๒๕๕๙-๒๕๖๓ ขึ้น เพื่อเป็นแม่บทสำหรับการบริหารจัดการองค์กรในช่วงระยะเวลาดังกล่าว โดยกรอบแนวคิดในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์นี้ ประกอบไปด้วย ข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญของหน่วยงาน โดยเฉพาะอำนาจหน้าที่ของ สมศ. ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาของสำนักงาน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ นโยบายภาครัฐ นโยบายด้านการศึกษา รวมถึงบริบทของสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องต่อการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ

แผนภาพที่ ๑ กรอบแนวคิดในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ สมศ. ระหว่างปี ๒๕๕๙-๒๕๖๓

๒. ข้อมูลเกี่ยวกับองค์กร

๒.๑ อำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๔๒ โดยในหมวด ๖ ว่าด้วยมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา ๔๙ ได้กำหนดให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา เรียกโดยย่อว่า "สมศ." มีฐานะเป็นองค์การมหาชน ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๑๗ ตอนที่ ๙๙ก เมื่อวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ โดยให้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเกณฑ์และวิธีการประเมินคุณภาพภายนอก และทำการประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความมุ่งหมาย หลักการ และแนวทางการจัดการศึกษาในแต่ละระดับตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ โดยให้มีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปี นับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้าย และเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน

ทั้งนี้ ในการจัดการศึกษานั้น จำเป็นต้องใช้หลักการบริหารจัดการเช่นเดียวกับการบริหารหรือดำเนินกิจการต่างๆ ที่ต้องมีการดำเนินงานให้เป็นระบบครบวงจรโดยมีขั้นตอนที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การประเมินเพื่อให้ได้ข้อมูลย้อนกลับ อันจะสะท้อนให้เห็นถึงผลการดำเนินงานที่ผ่านมาว่าบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้เพียงใด รวมทั้งมีจุดอ่อนหรือปัญหาในเรื่องใดบ้างที่ต้องปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้การวางแผนและการดำเนินงานระยะต่อไปบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ได้กำหนดไว้ในบทเฉพาะกาลว่าจะต้องจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่ง ภายในหกปีนับตั้งแต่วันที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ ใช้บังคับ คณะรัฐมนตรีได้แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา เมื่อวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๔๓ ตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๓ จำนวน ๑๑ ท่าน โดยให้มีกรรมการโดยตำแหน่ง จำนวน ๓ ท่าน ได้แก่ ปลัดกระทรวงการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ประธานกรรมการพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน และประธานกรรมการพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา และให้มีผู้ทรงคุณวุฒิที่ไม่ใช่ข้าราชการจำนวนไม่น้อยกว่า ๔ ท่าน จากการสรรหาผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ทางด้านการบริหาร มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ หรือวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และให้ผู้อำนวยการเป็นกรรมการและเลขานุการโดยตำแหน่ง

พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) พ.ศ. ๒๕๔๓ ในมาตรา ๘ กำหนดให้สำนักงานฯ มีอำนาจหน้าที่หลัก ดังนี้

๑. พัฒนาระบบการประเมินคุณภาพภายนอก กำหนดกรอบแนวทางและวิธีการประเมินคุณภาพภายนอกที่มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับระบบการประกันคุณภาพของสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัด

๒. พัฒนามาตรฐานและเกณฑ์สำหรับการประเมินคุณภาพภายนอก

๓. ให้การรับรองผู้ประเมินภายนอก

๔. กำกับดูแลและกำหนดมาตรฐานการประเมินคุณภาพภายนอกที่ดำเนินการโดยผู้ประเมินภายนอก รวมทั้งให้การรับรองมาตรฐาน ทั้งนี้ ในกรณีจำเป็นหรือเพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพภายนอก สำนักงานอาจดำเนินการประเมินคุณภาพภายนอกเองก็ได้

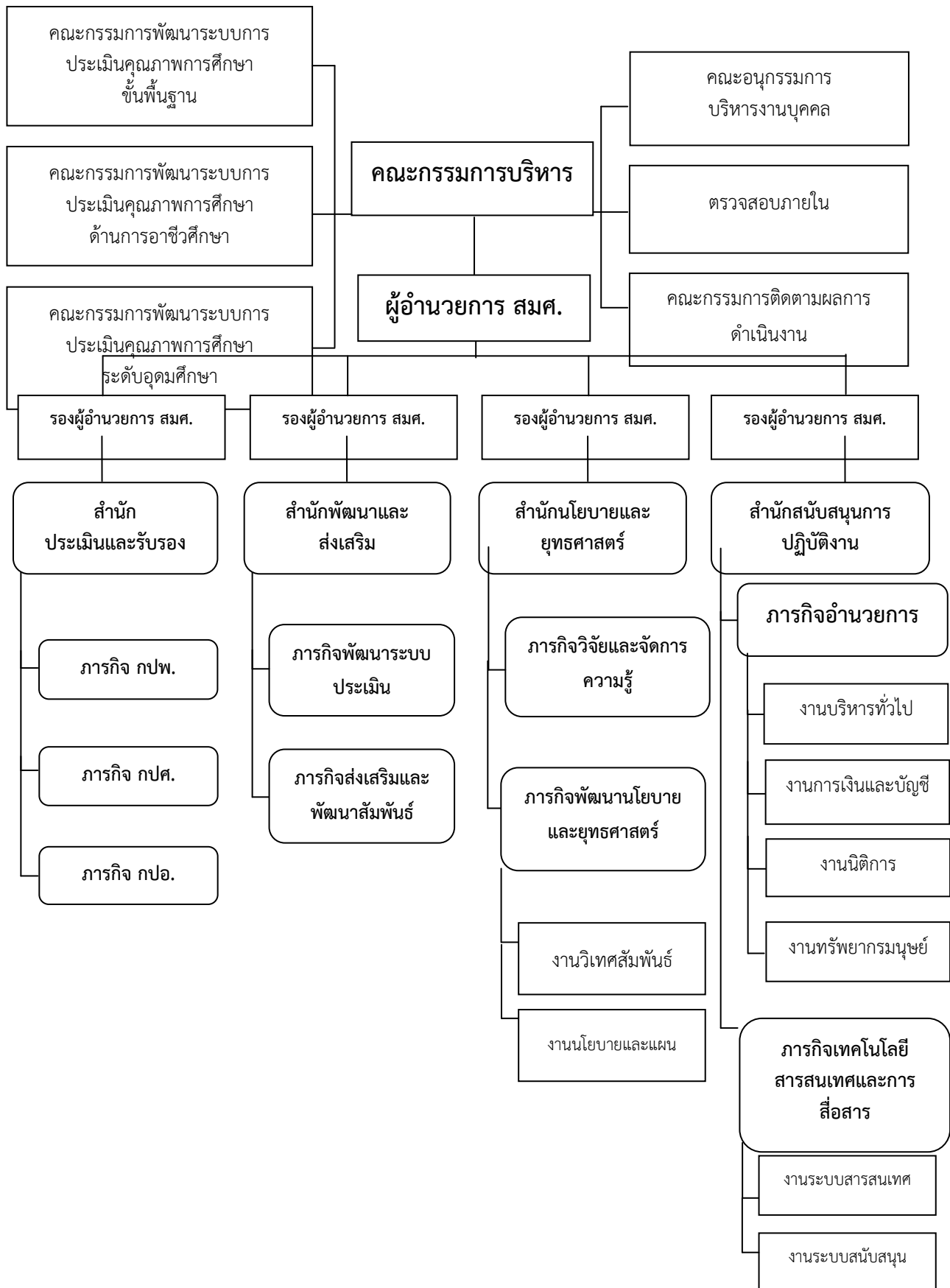
๕. พัฒนาและฝึกอบรมผู้ประเมินภายนอก จัดทำหลักสูตรการฝึกอบรม และสนับสนุนให้องค์กร เอกชน องค์กรวิชาชีพหรือวิชาการ เข้ามามีส่วนร่วมในการฝึกอบรมผู้ประเมินภายนอกอย่างมีประสิทธิภาพ

๖. เสนอรายงานการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาประจำปีต่อคณะรัฐมนตรี รัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และสำนักงบประมาณ เพื่อประกอบการพิจารณาในการกำหนดนโยบายทางการศึกษา และการจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษา รวมทั้งเผยแพร่รายงานดังกล่าวต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน

๒.๒ โครงสร้าง อัตรากำลังของสำนักงานและงบประมาณ ดังนี้

โครงสร้างการบริหารขององค์กร ประกอบด้วย คณะกรรมการ ๔ ชุด ได้แก่ ๑) คณะกรรมการบริหาร ๒) คณะกรรมการพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๓) คณะกรรมการพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพด้านการอาชีวศึกษา และ ๔) คณะกรรมการพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพระดับอุดมศึกษา ส่วนอัตรากำลังของสำนักงานฯ ในปัจจุบัน มีทั้งหมด ๘๓ อัตรา (ไม่รวมผู้อำนวยการ) รายละเอียดดังแผนภาพที่ ๒

แผนภาพที่ ๒ โครงสร้างของสำนักงาน

งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรนับตั้งแต่ปีจัดตั้งสำนักงานจนถึงปีงบประมาณ ๒๕๕๘

- ทุนประเดิม (รวมทรัพย์สินที่โอนมา ๓๕.๐๐๐ ล้านบาท)
- ทุนรับจากงบประมาณแผ่นดิน ๒๗.๔๓๔ ล้านบาท

ตารางที่ ๑ จำนวนงบประมาณที่ สมศ. ได้รับการสนับสนุนระหว่างปี ๒๕๔๓-๒๕๕๘

ปีงบประมาณ	งบประมาณ (ล้านบาท)
๑) ปี พ.ศ. ที่จัดตั้ง ๒๕๔๓ และปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๔๔	๖๒.๔๓๔
๒) ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๔๕	๑๖๘.๘๖๐
๓) ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๔๕ (เงินกู้เพื่อปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ SAL)	๗๑.๔๐๐
๔) ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๔๖	๓๔๙.๘๓๓
๕) ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๔๗	๒๙๘.๓๕๙
๖) งบกลาง ๒๕๔๗	๓๔๓.๕๘๕
๗) ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๔๘	๕๑๔.๐๗๑
๘) งบกลาง ๒๕๔๘	๑๘.๗๖๐
๙) ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๔๙	๓๘๒.๔๖๔
๑๐) ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๐	๓๗๗.๔๑๙
๑๑) ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๑	๓๘๘.๐๗๓
๑๒) ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๒	๔๑๘.๙๘๔
๑๓) ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๓	๔๒๓.๐๙๙
๑๔) ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๔	๓๖๓.๓๖๙
๑๕) ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๕	๔๑๒.๖๔๖
๑๖) ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๖	๔๓๑.๐๖๔
๑๗) ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗	๗๕๓.๐๕๒
๑๘) ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘	๗๕๔.๖๓๕

๒.๓ ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา

สมศ. จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเกณฑ์และวิธีการประเมินคุณภาพภายนอก และทำการประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความหมาย หลักการ และแนวทางการจัดการศึกษาในแต่ละระดับตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติให้มีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปี นับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้าย และเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน ซึ่งผลงานที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่าสำนักงานฯ ประสบความสำเร็จอย่างดี สัมฤทธิ์ผลตามประเด็นยุทธศาสตร์ที่ตั้งไว้ในผลผลิตสำคัญที่ได้รับงบประมาณ ดังนี้

การประเมินผลรอบแรก (ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๔-๒๕๕๕) เป็นช่วงเวลา ๕ ปีแรกของการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา ซึ่งบุคลากรทางการศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจและหวาดกลัวต่อการประเมิน (Evaluation Phobia) ดังนั้น สมศ. จึงได้กำหนดรูปแบบกัลยาณมิตรประเมินขึ้น และเน้นเป็นการประเมินคุณภาพภายนอกที่ไม่มีการตัดสินผลการประเมิน แต่เป็นการประเมินเพื่อยืนยันสภาพจริงของสถานศึกษา ขณะเดียวกันถือเป็นการสร้างความเข้าใจกับสถานศึกษาเพื่อให้ปฏิบัติได้ถูกต้องตามหลักการประกันคุณภาพการศึกษา

ส่วนการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสอง (พ.ศ. ๒๕๕๔-๒๕๕๓) เป็นการประเมินตามสภาพจริงของสถานศึกษา โดยมุ่งให้สถานศึกษาแต่ละแห่งปรับปรุงพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาตามหลักประกันคุณภาพการศึกษา

ด้านการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ. ๒๕๕๔-๒๕๕๘) ยังยึดแนวทางการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสอง และได้เริ่มดำเนินการประเมินตามรูปแบบการประเมินโครงการคุณภาพเชิงพื้นที่ (Area-Based Assessment) หรือเรียกโดยย่อว่า ABA Model เป็นการประเมินภายนอกในระดับจังหวัด ซึ่งจะช่วยให้เห็นภาพในระดับจังหวัดที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสามมีเป้าหมายดำเนินการประเมินคุณภาพการศึกษารวมทั้งสิ้น ๖๐,๑๒๔ แห่ง ดำเนินการแล้ว ๖๐,๑๒๔ แห่ง รายละเอียดดังนี้

ตารางที่ ๒ จำนวนสถานศึกษาที่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ดำเนินการแล้ว (แห่ง)	ร้อยละ
๑. ศูนย์พัฒนาเด็ก	๒๑,๓๑๘	๒๑,๓๑๘	๑๐๐.๐๐
๒. วัตถุประสงค์พิเศษ	๒,๗๘๔	๒,๗๘๔	๑๐๐.๐๐
๓. ขั้นพื้นฐาน	๓๔,๐๕๕	๓๔,๐๕๕	๑๐๐.๐๐
๔. กศน.	๙๒๘	๙๒๘	๑๐๐.๐๐
๕. ด้านการอาชีวศึกษา	๗๗๙	๗๗๙	๑๐๐.๐๐
๖. อุดมศึกษา	๑,๖๔๖ คนละ (๒๖๐ แห่ง)	๑,๖๔๖ คนละ (๒๖๐ แห่ง)	๑๐๐.๐๐
รวม	๖๐,๑๒๔	๖๐,๑๒๔	๑๐๐.๐๐

ข้อมูล ณ วันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๕๘

๒.๔ การตรวจสอบการดำเนินงานโดยหน่วยงานภายนอก

สมศ. ได้ดำเนินการพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพภายนอก ภายใต้แนวคิดเชิงนโยบายเชิงนโยบายในการขับเคลื่อนการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสามไว้ ๓ ประการ คือ “ลดภาระ สร้างสรรค์ และเป็นกัลยาณมิตร”

การดำเนินงานของ สมศ. ได้ยึดหลักการดำเนินงานตามหลักการประกันคุณภาพ PDCA ซึ่ง สมศ. ได้รับการประเมินคุณภาพจากหน่วยงานภายนอก ได้แก่

- ๑) คณะกรรมการประเมินผลการดำเนินงานของ สมศ. ประเมินผลการดำเนินงานของ สมศ. ได้ ๔ มิติ ได้แก่ มิติที่ ๑ ด้านประสิทธิผลการปฏิบัติงาน มิติที่ ๒ ด้านคุณภาพการให้บริการ มิติที่ ๓ ด้านประสิทธิภาพการบริหารการเงินและงบประมาณ และมิติที่ ๔ ด้านการบริหารจัดการและการพัฒนาองค์กร
- ๒) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) ตามคำรับรองการปฏิบัติงานประจำปีงบประมาณ ซึ่งประเมินใน ๔ มิติ ได้แก่ มิติที่ ๑ ด้านประสิทธิผลการปฏิบัติงาน มิติที่ ๒ ด้านคุณภาพการให้บริการ มิติที่ ๓ ด้านประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน และมิติที่ ๔ ด้านการกำกับดูแลกิจการและการพัฒนาองค์กร ทั้งนี้ ผลการประเมินในปี ๒๕๕๖ มีคะแนนรวมในทุกมิติเท่ากับ ๔.๗๒๘๓
- ๓) การตรวจสอบบัญชี โดย สมศ. ได้จัดจ้างบริษัท นิลสุวรรณ จำกัด ซึ่งเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาตจากสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินเป็นประจำทุกปี

ตารางที่ ๓ ผลการประเมินตามคำรับรองการปฏิบัติงานของ สมศ. โดย ก.พ.ร.

ปีประเมินตาม คำรับรอง	มิติที่ ๑ ประสิทธิผลของการ ปฏิบัติงาน		มิติที่ ๒ คุณภาพการ ให้บริการ		มิติที่ ๓ ประสิทธิภาพของ การปฏิบัติงาน		มิติที่ ๔ การกำกับดูแล กิจการและการ พัฒนาองค์กร		รวมทุกมิติ	
๒๕๕๒	๖๐	๔.๗๘๘๐	๑๐	๓.๔๓๕๖	๑๐	๓.๕๐๐๐	๒๐	๓.๗๘๓๐	๑๐๐	๔.๓๒๒๙
๒๕๕๓	๕๒	๔.๖๙๑๕	๑๐	๓.๓๐๔๐	๑๕	๓.๖๖๖๗	๒๓	๔.๒๐๘๓	๑๐๐	๔.๒๘๗๙
๒๕๕๔	๖๐	๔.๓๘๙๓	๑๐	๔.๑๐๔๐	๑๐	๓.๘๐๐๐	๒๐	๔.๔๗๐๐	๑๐๐	๔.๓๑๘๐
๒๕๕๕	๖๐	๔.๖๗๓๓	๑๐	๓.๑๕๒๐	๑๐	๔.๗๖๖๐	๒๐	๔.๘๒๐๐	๑๐๐	๔.๕๕๙๘
๒๕๕๖	๖๐	๔.๖๙๒๙	๑๕	๔.๗๑๗๓	๑๐	๔.๖๕๐๐	๑๕	๔.๙๓๓๓	๑๐๐	๔.๗๒๘๓
๒๕๕๗	๖๐	๔.๘๑๔๓	๑๓	๓.๙๙๘๘	๑๐	๕.๐๐๐๐	๑๐	๕.๐๐๐๐	๑๐๐	๔.๗๕๘๔

๒.๕ นวัตกรรมขับเคลื่อนการประเมินคุณภาพภายนอก

จากการดำเนินงานที่ผ่านมา สมศ. ได้เล็งเห็นนวัตกรรมที่จะช่วยในการประเมินคุณภาพภายนอก สถานศึกษาอย่างได้ประสิทธิภาพและเกิดผลดีในอนาคตอันใกล้ ประกอบไปด้วย ตัวบ่งชี้ ๓ มิติ การประเมินคุณภาพเชิงพื้นที่ (Area-Based Assessment หรือ ABA) โครงการ “๑ ช่วย ๙ ” และ ระบบการประเมินผู้ประเมิน หรือ QC ๑๐๐ ดังนี้

- **ตัวบ่งชี้ ๓ มิติ** ประกอบด้วย ตัวบ่งชี้พื้นฐาน ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ตามหลักสากล ตัวบ่งชี้อัตลักษณ์ เป็นการวัดในลักษณะล่าง-บน (Bottom-Up) และตัวบ่งชี้มาตรการส่งเสริม ซึ่งสามารถนำนโยบายของรัฐบาลมา กำหนดเป็นตัวบ่งชี้มาตรการส่งเสริมได้ และมีการเทียบเคียงเพื่อให้ยึดหยุ่นรับกับสถานศึกษาทุกระดับ ทุกประเภท

- **การประเมินคุณภาพเชิงพื้นที่** (Area-Based Assessment หรือ ABA) ซึ่งการประเมินเชิงพื้นที่ จะช่วยให้มองเห็นภาพที่ชัดเจน สามารถนำไปสู่การพัฒนา การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนได้ และรัฐบาลสามารถนำไปใช้สำหรับในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดได้
- **โครงการ “๑ ช่วย ๙”** เป็นโครงการหลักที่สำคัญ คือ สถานศึกษา ๑ แห่งที่ได้รับผลการประเมินจาก สมศ. ในระดับที่ดีมาก ไปช่วยสถานศึกษาอีก ๙ แห่งที่ยังไม่ผ่านการประเมินให้เกิดการพัฒนา โดยการช่วยเหลืออาจเกิดขึ้นในระดับเดียวกัน/ ต่างระดับกัน หรือ คละระดับกัน อาจอยู่ในเขตหรือนอกเขตหรือคละเขตกันก็ได้ รวมถึงในประเทศหรือต่างประเทศก็ได้ ซึ่งจะเกิดเป็นห่วงโซ่คุณภาพ เพื่อการขับเคลื่อนให้สถานศึกษาร่วมกันพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพให้ดีขึ้น ในลักษณะของโครงการที่ดำเนินงานโดยไม่อาศัยงบประมาณ (Zero Budget) ปัจจุบันได้มีการขยายผลไปยังภาคเอกชน ปีนี้ได้ตั้งเป้าหมายที่จะรณรงค์ให้ได้ ๙๙ แห่ง โดยมีกำหนดที่จะมีการลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือกันในระหว่างวันที่ ๘-๙ ธันวาคม ๒๕๕๗
- **ระบบการประเมินผู้ประเมิน** หรือ Quality Control ๑๐๐% (QC ๑๐๐) เป็นแนวคิดที่ต้องการแก้ไข ปัญหาผู้ประเมิน ซึ่งอาจมีคุณภาพที่แตกต่างกัน จากจำนวนทั้งหมดกว่า ๓,๐๐๐ คน ที่สังกัดอยู่ในหน่วยประเมินที่จดทะเบียนอยู่ในรูปของนิติบุคคล โดยสถานศึกษาสามารถประเมินผู้ประเมินเป็นรายบุคคลและส่งผลการประเมินมายัง สมศ. โดยตรง เพื่อนำข้อมูลกลับมาพัฒนาผู้ประเมินต่อไป

๓. นโยบายและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง

๓.๑ นโยบายรัฐบาล

จากสรุปคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี ซึ่งพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) เมื่อวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๕๗ ซึ่งนโยบายรัฐบาล ๑๑ ด้าน คือ ๑) การปกป้องเชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์ ๒) การรักษาความมั่นคงของประเทศ ๓) การลดความเหลื่อมล้ำของสังคม และการสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการของรัฐ ๔) การศึกษาและเรียนรู้ การทะนุบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ๕) การยกระดับคุณภาพบริการด้านสาธารณสุข และสุขภาพของประชาชน ๖) การเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ ๗) การส่งเสริมบทบาทและใช้โอกาสในประชาคมอาเซียน ๘) การพัฒนาและส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนา และนวัตกรรม ๙) การรักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากร และการสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์กับการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ๑๐) การส่งเสริมการบริหารราชการแผ่นดินที่มีธรรมาภิบาลและการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐ ๑๑) ปรับปรุงกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

โดยนโยบายด้านการศึกษากำหนดไว้ในข้อที่ ๔. การศึกษาและเรียนรู้ การทะนุบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ซึ่งรัฐบาลจะนำการศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์ และความ เป็นไทย มาใช้สร้างสังคมให้เข้มแข็งอย่างมีคุณภาพและคุณธรรมควบคู่กัน มีทั้งหมด ๑๐ ข้อดังนี้

๑. **จัดให้มีการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้** โดยให้ความสำคัญทั้งการศึกษาในระบบ และการศึกษาทางเลือกไปพร้อมกัน เพื่อสร้างคุณภาพของคนไทยให้สามารถเรียนรู้ พัฒนานตนเองได้เต็มตามศักยภาพ ประกอบอาชีพและดำรงชีวิตได้โดยมีความใฝ่รู้และทักษะที่เหมาะสม เป็นคนดีมีคุณธรรม สร้างเสริมคุณภาพการเรียนรู้

โดยเน้นการเรียนรู้เพื่อสร้างสัมมาชีพในพื้นที่ ลดความเหลื่อมล้ำ และพัฒนากำลังคนให้เป็นที่ต้องการเหมาะสมกับพื้นที่ ทั้งในด้านการเกษตร อุตสาหกรรม และธุรกิจบริการ

๒. ในระยะเฉพาะหน้า จะปรับเปลี่ยนการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการศึกษาให้สอดคล้องกับ ความจำเป็นของผู้เรียนและลักษณะพื้นที่ของสถานศึกษา และปรับปรุง และบูรณาการระบบการกู้ยืมเงินเพื่อ การศึกษาให้มีประสิทธิภาพ เพื่อเพิ่มโอกาสแก่ผู้ยากจนหรือด้อยโอกาส จัดระบบการสนับสนุนให้เยาวชนและ ประชาชนทั่วไปมีสิทธิเลือกรับบริการการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียนและนอกโรงเรียน โดยจะพิจารณาจัดให้มี คู่มือการศึกษาเป็นแนวทางหนึ่ง

๓. ให้องค์กรภาคประชาสังคม ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนทั่วไป มีโอกาส ร่วมจัดการการศึกษาที่มีคุณภาพและทั่วถึง และร่วมในการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ กระจายอำนาจการ บริหารจัดการศึกษาสู่สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามศักยภาพและความ พร้อม โดยให้สถานศึกษาสามารถเป็นนิติบุคคลและบริหารจัดการได้อย่างอิสระและคล่องตัวขึ้น

๔. พัฒนาคอนเทรนนิ่งโดยส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้สามารถมีความรู้และทักษะใหม่ที่ สามารถประกอบอาชีพได้หลากหลายตามแนวโน้มการจ้างงานในอนาคต ปรับกระบวนการเรียนรู้และหลักสูตรให้ เชื่อมโยงกับภูมิสังคม โดยบูรณาการความรู้และคุณธรรมเข้าด้วยกันเพื่อให้เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้าน ความรู้ ทักษะ การใฝ่เรียนรู้ การแก้ปัญหา การรับฟังความเห็นผู้อื่น การมีคุณธรรม จริยธรรม และความเป็น พลเมืองดี โดยเน้นความร่วมมือระหว่างผู้เกี่ยวข้องทั้งในและนอกโรงเรียน

๕. ส่งเสริมอาชีวศึกษาและการศึกษาระดับวิทยาลัยชุมชน เพื่อสร้างแรงงานที่มีทักษะ โดยเฉพาะใน ท้องถิ่นที่มีความต้องการแรงงาน และพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาให้เชื่อมโยงกับมาตรฐานวิชาชีพ

๖. พัฒนาระบบการผลิตและพัฒนาครูที่มีคุณภาพและมีจิตวิญญาณของความเป็นครู เน้นครูผู้สอน ให้มีวุฒิตรงตามวิชาที่สอน นำเทคโนโลยีสารสนเทศและเครื่องมือที่เหมาะสมมาใช้ในการเรียนการสอน เพื่อเป็น เครื่องมือช่วยครูหรือเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เช่น การเรียนทางไกล การเรียนโดยระบบอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น รวมทั้งปรับระบบการประเมินสมรรถนะที่สะท้อนประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาคุณภาพ ผู้เรียนเป็นสำคัญ

๗. ทะนุบำรุงและอุปถัมภ์พระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นๆ สนับสนุนให้องค์กรทางศาสนามีบทบาท สำคัญในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างสันติสุขและความปรองดองสมานฉันท์ ในสังคมไทยอย่างยั่งยืน และมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมตามความพร้อม

๘. อนุรักษ์ พิธีกรรม และเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรม ภาษาไทยและภาษาถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งความหลากหลายของศิลปวัฒนธรรมไทย เพื่อการเรียนรู้ สร้างความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์และ ความเป็นไทย นำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์อันดีในระดับประชาชน ระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับ นานาชาติ ตลอดจนเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศ

๙. สนับสนุนการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ วัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้านและวัฒนธรรมสากล และ การสร้างสรรค์งานศิลปะและวัฒนธรรมที่เป็นสากล เพื่อเตรียมเข้าสู่สากลวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียนและ เพื่อการเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมโลก

๑๐. ปลูกฝังค่านิยมและจิตสำนึกที่ดี รวมทั้งสนับสนุนการผลิตสื่อคุณภาพ เพื่อเปิดพื้นที่สาธารณะให้ เยาวชนและประชาชนได้มีโอกาสแสดงออกอย่างสร้างสรรค์

๓.๒ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙

กรอบแนวคิดการพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ จึงมีแนวคิดที่ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๘-๑๐ โดยยังคงยึดหลักการปฏิบัติตาม “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และขับเคลื่อนให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติที่ชัดเจนยิ่งขึ้นในทุกภาคส่วน ทุกระดับ ยึดแนวทางการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มี “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” มีการเชื่อมโยงทุกมิติของการพัฒนาอย่างบูรณาการ ทั้งมิติตัวคน สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และการเมือง เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้พร้อมเผชิญการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งในระดับปัจเจก ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ขณะเดียวกัน ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม ในกระบวนการพัฒนาประเทศการพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ได้ตระหนักถึงสถานการณ์และความเสี่ยงซึ่งเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงในระดับโลกและภายในประเทศ โดยเฉพาะภาวะผันผวนด้านเศรษฐกิจ พลังงาน และภูมิอากาศ ที่เป็นไปอย่างรวดเร็วและส่งผลกระทบอย่างชัดเจนต่อประเทศไทยทั้งเชิงบวกและลบ

ดังนั้น ทิศทางการบริหารจัดการประเทศภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จึงเป็นการใช้จุดแข็งและศักยภาพที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศเพื่อสร้างความเข้มแข็งและรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศที่เน้นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของฐานการผลิตภาคเกษตร และการประกอบกิจการของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ขณะเดียวกัน จำเป็นต้องปรับตัวในการเชื่อมโยงกับระบบเศรษฐกิจโลกและภูมิภาค ซึ่งประเทศไทยมีพันธกรณีภายใต้กรอบความร่วมมือต่างๆ เพื่อสามารถใช้โอกาสที่เกิดขึ้นและเพิ่มภูมิคุ้มกันของทุนที่มีอยู่ในสังคมไทยได้อย่างเหมาะสม พร้อมก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี ๒๕๕๘ ขณะเดียวกัน จำเป็นต้องสร้างความพร้อมสำหรับเชื่อมโยงด้านกายภาพทั้งโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ ควบคู่กับการยกระดับคุณภาพคน การเสริมสร้างองค์ความรู้ การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ ให้เป็นพลังขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทย

การกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ จึงเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันในมิติต่างๆ เพื่อให้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน โดยนำทุนของประเทศที่มีศักยภาพมาใช้ประโยชน์อย่างบูรณาการและเกื้อกูลกัน พร้อมทั้งเสริมสร้างให้แข็งแกร่งเพื่อเป็นรากฐานการพัฒนาประเทศที่สำคัญได้แก่ การเสริมสร้างทุนสังคม (ทุนมนุษย์ ทุนสังคม ทุนทางวัฒนธรรม) ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมไทยสู่สังคมคุณภาพ มุ่งสร้างภูมิคุ้มกันตั้งแต่ระดับปัจเจก ครอบครัว และชุมชน สามารถจัดการความเสี่ยง และปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลง มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากรและได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นธรรม สำหรับการเสริมสร้างทุนเศรษฐกิจ (ทุนกายภาพ ทุนทางการเงิน) มุ่งพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศให้เข้มแข็ง โดยใช้ภูมิปัญญา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์ ให้ความสำคัญกับการปรับโครงสร้างการค้าและการลงทุนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดภายในประเทศและต่างประเทศ การผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และมีการเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาคต่างๆ บนพื้นฐานการพึ่งพาซึ่งกันและกัน ในส่วนการเสริมสร้างทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้ความสำคัญกับการสร้างความมั่นคงด้านอาหาร การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เป็นฐานการผลิตภาคเกษตร มุ่งสู่การเป็นเศรษฐกิจและสังคมคาร์บอนต่ำและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การเตรียมความพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศและภัยพิบัติทาง

ธรรมชาติ รวมทั้งการสร้างภูมิคุ้มกันด้านการค้าจากเงื่อนไขด้านสิ่งแวดล้อม ควบคู่ไปกับการเพิ่มบทบาทไทยในเวทีประชาคมโลก

ขณะเดียวกัน จำเป็นต้องมีการบริหารจัดการประเทศเพื่อสร้างความเป็นธรรมในสังคม ให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบราชการและข้าราชการโดยยึดหลักธรรมาภิบาล เพิ่มประสิทธิภาพการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พัฒนาระบบและกลไกการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบอย่างมีส่วนร่วม ส่งเสริมให้ประชาชนทุกระดับมีโอกาสเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างเท่าเทียมและสร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงทรัพยากร ควบคู่ไปกับการปลูกจิตสำนึก ค่านิยมประชาธิปไตยและธรรมาภิบาลแก่ประชาชนทุกกลุ่ม

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ เป็นแผนยุทธศาสตร์ที่ชี้แนะทิศทางการพัฒนาประเทศระยะกลาง เพื่อมุ่งสู่วิสัยทัศน์ระยะยาว ที่ทุกภาคส่วนในสังคมไทยได้เห็นพ้องร่วมกันกำหนดเป็นวิสัยทัศน์ปี พ.ศ.๒๕๗๐ ซึ่งกำหนดไว้ว่า “คนไทยภาคภูมิใจในความเป็นไทย มีมิตรไมตรีบนวิถีชีวิตแห่งความพอเพียง ยึดมั่นในวัฒนธรรมประชาธิปไตย และหลักธรรมาภิบาล การบริการสาธารณะขั้นพื้นฐานที่ทั่วถึง มีคุณภาพ สังคมมีความปลอดภัยและมั่นคง อยู่ในสภาวะแวดล้อมที่ดี เกื้อกูลและเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ระบบการผลิตเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมีความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน อยู่บนฐานทางเศรษฐกิจที่พึ่งตนเองและแข่งขันได้ในเวทีโลก สามารถอยู่ในประชาคมภูมิภาคและโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี” แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ได้กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์และเป้าหมายยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาที่มีลำดับความสำคัญสูง ดังนี้

วิสัยทัศน์

“สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยความเสมอภาค เป็นธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง”

พันธกิจ

๑) สร้างสังคมเป็นธรรมและเป็นสังคมที่มีคุณภาพ ทุกคนมีความมั่นคงในชีวิต ได้รับการคุ้มครองทางสังคมที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากรและกระบวนการยุติธรรมอย่างเสมอภาค ทุกภาคส่วนได้รับการเสริมพลังให้สามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา ภายใต้ระบบบริหารจัดการภาครัฐที่โปร่งใส เป็นธรรม

๒) พัฒนาคุณภาพคนไทยให้มีคุณธรรม เรียนรู้ตลอดชีวิต มีทักษะและการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสมในแต่ละช่วงวัย สถาบันทางสังคมและชุมชนท้องถิ่นมีความเข้มแข็ง สามารถปรับตัวรู้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลง

๓) พัฒนาระบบการผลิตและบริการให้เข้มแข็งและมีคุณภาพบนฐานความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ และภูมิปัญญา สร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน ปรับโครงสร้างการผลิตและการบริโภคให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พร้อมสร้างความเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาคเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม

๔) สร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชน รวมทั้งสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติทางธรรมชาติ

วัตถุประสงค์

๑) เพื่อเสริมสร้างสังคมที่เป็นธรรมและเป็นสังคมสันติสุข

๒) เพื่อพัฒนาคนไทยทุกกลุ่มวัยอย่างเป็นองค์รวมทั้งทางกาย ใจ สติปัญญา อารมณ์คุณธรรม จริยธรรม และสถาบันทางสังคมมีบทบาทหลักในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ

๓) เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจให้เติบโตอย่างมีเสถียรภาพ คุณภาพ และยั่งยืน มีความเชื่อมโยงกับเครือข่ายการผลิตสินค้าและบริการบนฐานปัญญา นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ในภูมิภาคอาเซียน มีความมั่นคงทางอาหารและพลังงาน การผลิตและการบริโภคเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม นำไปสู่การเป็นสังคมคาร์บอนต่ำ

๔) เพื่อบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เพียงพอต่อการรักษาสมดุลของระบบนิเวศ และเป็นฐานที่มั่นคงของการพัฒนาประเทศ

เป้าหมายหลัก

๑) ความอยู่เย็นเป็นสุขและความสงบสุขของสังคมไทยเพิ่มขึ้น ความเหลื่อมล้ำในสังคมลดลง สัดส่วนผู้อยู่ใต้เส้นความยากจนลดลง และดัชนีภาพลักษณ์การคอร์รัปชันไม่ต่ำกว่า ๕.๐ คะแนน

๒) คนไทยมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีสุขภาวะที่ดีขึ้น มีคุณธรรม จริยธรรม และสถาบันทางสังคมมีความเข้มแข็งมากขึ้น

๓) เศรษฐกิจเติบโตในอัตราที่เหมาะสมตามศักยภาพของประเทศ ให้ความสำคัญกับการเพิ่มผลิตภาพรวม ไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๓.๐ ต่อปี เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ให้มีไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๔๐.๐

๔) คุณภาพสิ่งแวดล้อมอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน เพิ่มประสิทธิภาพการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก รวมทั้งเพิ่มพื้นที่ป่าไม้เพื่อรักษาสมดุลของระบบนิเวศ

ตัวชี้วัด

๑) ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุข ดัชนีความสงบสุข สัดส่วนรายได้ระหว่างกลุ่มประชากรที่มีรายได้สูงสุดร้อยละ ๑๐.๐ กับกลุ่มที่มีรายได้ต่ำร้อยละ ๑๐.๐ สัดส่วนผู้อยู่ใต้เส้นความยากจน สัดส่วนแรงงานนอกระบบที่สามารถเข้าถึงการคุ้มครองทางสังคม และดัชนีภาพลักษณ์การคอร์รัปชัน

๒) จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของคนไทย ผู้เรียนทุกระดับการศึกษามีคุณธรรมจริยธรรม สัดส่วนประชากรที่เข้าถึงโครงข่ายคมนาคมและอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง จำนวนบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนา อัตราการป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อ และดัชนีความอบอุ่นของครอบครัว

๓) อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ อัตราเงินเฟ้อ ผลิตภาพการผลิตรวม อันดับความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศ สัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ

๔) คุณภาพน้ำและอากาศ ร้อยละของพื้นที่ป่าไม้ต่อพื้นที่ประเทศ และสัดส่วนการปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่อหัวเปรียบเทียบกับลำดับขั้นการพัฒนาที่แสดงโดยผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัว

๓.๓ แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๕๒ – ๒๕๕๙

แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๕๒ - ๒๕๕๙ เป็นแผนระยะยาวภายใต้บทบัญญัติของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เน้นนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ยึดทางสายกลางบนพื้นฐานของความสมดุลพอดี รู้จักประมาณอย่างมีเหตุผล มี

ความรู้เท่าทันโลกเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต เพื่อมุ่งให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน และความอยู่ดีมีสุขของคนไทย โดยยึด “คน” เป็นศูนย์กลางการพัฒนา มีวัตถุประสงค์และแนวนโยบาย ดังนี้

๑) พัฒนาคนอย่างรอบด้านและสมดุลเพื่อเป็นฐานหลักของการพัฒนา มีแนวนโยบาย (๑) พัฒนาคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ในทุกระดับและประเภทการศึกษา (๒) ปลุกฝังและเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม มีจิตสำนึกและมีความภูมิใจในความเป็นไทย มีระเบียบวินัย มีจิตสาธารณะ คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมและยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และรังเกียจการทุจริตต่อต้านการซื้อสิทธิ์ขายเสียง (๓) เพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้ประชาชนทุกคน ตั้งแต่แรกเกิดจนตลอดชีวิตได้มีโอกาสเข้าถึงบริการการศึกษาและการเรียนรู้ โดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการหรือทุพพลภาพ ยากจน อยู่ในท้องถิ่นห่างไกล ทุรกันดาร (๔) ผลิตและพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ และเสริมสร้างศักยภาพการแข่งขัน และร่วมมือกับนานาประเทศ (๕) พัฒนามาตรฐานและระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งระบบประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก (๖) ผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐาน มีคุณธรรมและคุณภาพชีวิตที่ดี

๒) สร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ มีแนวนโยบาย (๑) ส่งเสริมการจัดการศึกษา อบรม และเรียนรู้ของสถาบันศาสนา และสถาบันทางสังคม ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย (๒) ส่งเสริมสนับสนุนเครือข่ายภูมิปัญญา และการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรม พลศึกษา กีฬา เป็นวิถีชีวิตอย่างมีคุณภาพและตลอดชีวิต (๓) ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างองค์ความรู้ นวัตกรรม และทรัพย์สินทางปัญญา พัฒนาระบบบริหารจัดการความรู้และสร้างกลไกการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

๓) พัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคมเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาคน และสร้างสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ มีแนวนโยบาย (๑) พัฒนาและนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพ เพิ่มโอกาสทางการศึกษา และการเรียนรู้ตลอดชีวิต (๒) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการโดยเร่งรัดกระจายอำนาจการบริหาร และจัดการศึกษาไปสู่สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (๓) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน ประชาชน ประชาสังคม และทุกภาคส่วนของสังคมในการบริหารจัดการศึกษา และสนับสนุนส่งเสริมการศึกษา (๔) ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ และการลงทุนเพื่อการศึกษา ตลอดจนบริหารจัดการ และใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (๕) ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการศึกษา พัฒนาความเป็นสากลของการศึกษาเพื่อรองรับการเป็นประชาคมอาเซียน และเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของประเทศภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ขณะเดียวกันสามารถอยู่ร่วมกันกับพลโลกอย่างสันติสุข มีการพึ่งพาอาศัยและเกื้อกูลกัน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, ๒๕๕๓)

๓.๔ แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ ๑๑ พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙

กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ ๑๑ พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙ ขึ้น เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางการดำเนินงาน ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

วิสัยทัศน์

“คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ เป็นคนดี มีความสุข มีภูมิคุ้มกัน รู้เท่าทัน ในเวทีโลก”

พันธกิจ

๑. ยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาสู่สากล
๒. เสริมสร้างโอกาสทางการศึกษาให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึงเท่าเทียม
๓. พัฒนาระบบบริหารจัดการการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

ส่วน

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและคุณภาพคนไทยให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาประเทศ
๒. เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนรองรับการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพการแข่งขันของประเทศ
๓. เพื่อสร้างองค์ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม สนับสนุนการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน
๔. เพื่อให้คนไทยได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
๕. เพื่อพัฒนาระบบบริหารจัดการการศึกษาให้มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

เป้าหมายหลัก

๑. ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ มาตรฐาน และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น
๒. สถานศึกษาทุกระดับทุกประเภทผ่านการรับรองมาตรฐานทางการศึกษา
๓. คนไทยทุกกลุ่มทุกวัยมีโอกาสได้รับการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างทั่วถึง และเป็นธรรม
๔. ผลงานวิจัยและนวัตกรรมมีคุณภาพได้รับการเผยแพร่ นำไปใช้ประโยชน์ เพื่อการพัฒนาสังคม ประเทศ หรือต่อยอดในเชิงพาณิชย์
๕. ผู้เรียนและกำลังแรงงานได้รับการเตรียมความพร้อมเชื่อมโยงสู่สังคมและประชาคมอาเซียน
๖. ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการศึกษา และส่งเสริมสนับสนุนการศึกษา

ตัวชี้วัด

๑. ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาหลักระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจากการทดสอบระดับชาติเพิ่มขึ้น
๒. ร้อยละของสถานศึกษาทุกระดับ/ประเภทที่เข้ารับการประเมินในแต่ละปีและได้รับการรับรองคุณภาพจาก สมศ.
๓. จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของคนไทยเพิ่มขึ้น
๔. ร้อยละของกำลังแรงงานมีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นขึ้นไป
๕. จำนวนผลงานวิจัยและนวัตกรรมที่เผยแพร่ในวารสาร หรือนำไปใช้อ้างอิงในระดับชาติ หรือนานาชาติ หรือนำไปใช้ประโยชน์ หรือต่อยอดในเชิงพาณิชย์
๖. ร้อยละของผู้สำเร็จการอาชีวศึกษาและการอุดมศึกษาที่เข้าสู่ตลาดแรงงาน มีสมรรถนะเป็นที่พึงพอใจของผู้ใช้ และมีงานทำภายใน ๑ ปี รวมทั้งประกอบอาชีพอิสระเพิ่มขึ้น
๗. สัดส่วนผู้เรียนมัธยมศึกษาตอนปลายประเภทอาชีวศึกษาต่อสายสามัญ
๘. สัดส่วนผู้เรียนในสถานศึกษาของรัฐต่อเอกชน

ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์

เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุวิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ และเป้าหมายการพัฒนา ที่กำหนดไว้ กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงาน ดังนี้

๑. ยกระดับคุณภาพและมาตรฐานผู้เรียน ครู คณาจารย์ บุคลากรทางการศึกษาและสถานศึกษา
๒. ผลิตและพัฒนาคุณภาพกำลังคนรองรับการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพการแข่งขันของประเทศ
๓. ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา ถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม
๔. ขยายโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษา และการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
๕. พัฒนาระบบบริหารจัดการและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ทั้งนี้ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) คือ ยุทธศาสตร์ที่ ๑ ข้อ ๓.๕ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ข้อ ๓.๕ พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาทุกระดับทุกประเภทการศึกษา โดยนำผลการประเมินและข้อเสนอแนะจาก สมศ. มาใช้เป็นฐานของการพัฒนา

๓.๕ บทวิเคราะห์เกี่ยวกับนโยบายและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง (จากข้อ ๓.๑-๓.๔)

ปัจจุบัน สมศ. ปฏิบัติงานอยู่ภายใต้นโยบายของรัฐบาล ข้อ ๔) การศึกษาและการเรียนรู้ การทะนุบำรุง ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ข้อ ๔.๑ “จัดให้มีการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ ทั้งในระบบและนอกระบบ การศึกษา...สร้างเสริมคุณภาพการเรียนรู้...ลดความเหลื่อมล้ำ...” อีกทั้งปัจจุบันประเทศไทยยังดำเนินงานอยู่ภายใต้กรอบของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙) ที่ยังยึดแนวคิด “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นหลักที่มีได้เน้นคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาที่เชื่อมโยงในทุกมิติของการพัฒนา เน้นการพัฒนาคุณภาพคนไทยให้มีคุณธรรม เรียนรู้ตลอดชีวิต มีทักษะและการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสมในแต่ละช่วงวัย อีกทั้งยังมีตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา อาทิ จำนวนการศึกษาเฉลี่ยของคนไทย และผู้เรียนทุกระดับการศึกษามีคุณธรรมจริยธรรม เป็นต้น

ส่วนแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๕๒-๒๕๕๙ ที่เน้นนำ “หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ยึดทางสายกลางบนพื้นฐานของความสมดุลพอดี รู้จักประมาณอย่างมีเหตุผล มีความรอบรู้เท่าทันโลก เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต เพื่อมุ่งให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน และความอยู่ดีมีสุขของคนไทย โดยยึด “คน” เป็นศูนย์กลางการพัฒนา (สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑) โดยในแผนการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดวัตถุประสงค์ในข้อ ๑) “พัฒนาคนอย่างรอบด้านและสมดุลเพื่อเป็นฐานหลักของการพัฒนา” และแนวนโยบาย (๑) “พัฒนาคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ในทุกระดับประเภทการศึกษา” และที่สำคัญ คือ (๕) พัฒนามาตรฐานและระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบประกันคุณภาพภายนอก” ซึ่งมีความสอดคล้องกันกับ แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ ๑๑ พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙ ซึ่งกำหนดวิสัยทัศน์ไว้อย่างชัดเจนว่า “คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ เป็นคนดี มีความสุข มีภูมิคุ้มกัน รู้เท่าทันในเวทีโลก” และมียุทธศาสตร์ในเรื่องคุณภาพการศึกษาที่ระบุไว้ในยุทธศาสตร์ที่ ๑ “ยกระดับคุณภาพและมาตรฐานผู้เรียน ครู อาจารย์ บุคลากรทางการศึกษาและสถานศึกษา” อีกทั้งยังกำหนดจุดมุ่งหมายไว้อย่างชัดเจนว่า “เพื่อมุ่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาทุกระดับทุกประเภทเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ มาตรฐานและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง และสามารถ

ดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข ส่งเสริมและพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพ รวมทั้งพัฒนาสถานศึกษาทุกระดับและประเภทให้มีคุณภาพและมาตรฐานได้รับการรับรองจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)”

ด้านแผน การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง พ.ศ. ๒๕๕๒-๒๕๖๑ ของกระทรวงศึกษาธิการ ก็ยังมุ่งเน้นให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพเช่นเดียวกัน โดยผ่านกรอบของการปฏิรูปการศึกษาและเรียนรู้อย่างเป็นระบบ และได้เน้นประเด็นเรื่องคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาที่ปรากฏในข้อ ๑. “คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเรียนรู้ของคนไทย โอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียน สถานศึกษา แหล่งเรียนรู้ สภาพแวดล้อม หลักสูตรและเนื้อหา พัฒนาวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพที่มีคุณค่า สามารถดึงดูดคนเก่งดีและมีใจรักมาเป็นครูคณาจารย์ได้อย่างยั่งยืน ภายใต้ระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ” และยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องคือ “ยุทธศาสตร์ที่ ๑ คนไทยและการศึกษาไทยมีคุณภาพและได้มาตรฐานระดับสากล” รวมถึง **แนวทางการปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาคนอย่างยั่งยืน พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๙** ของกระทรวงศึกษาธิการ ที่การพัฒนาคุณภาพเพิ่มโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงการศึกษาได้อย่างเท่าเทียมกัน รวมถึงยังมีส่วนหนึ่งที่ได้กล่าวถึงบทบาทและวิธีการประเมินของ สมศ. อีกด้วย

จากข้อมูลข้างต้นทั้งหมดจะพบว่าแผนพัฒนาต่างๆ ในเรื่องการศึกษามีความสอดคล้องกัน และมุ่งให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีมาตรฐาน และมีบางส่วนที่เสนอให้มีการทบทวนบทบาทและวิธีการประเมินของ สมศ. ดังนั้น จึงถือเป็นโอกาสและความท้าทายในการปฏิบัติงานห้วงเวลาต่อไปในอนาคต เพื่อสร้างความตระหนักและยอมรับจากสังคมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพิ่มมากขึ้นด้วย

๔. บริบทและสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการประเมินคุณภาพภายนอก

๔.๑ บทวิเคราะห์สภาพแวดล้อมการดำเนินงานของ สมศ.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ หมวด ๖ ว่าด้วยมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา ๔๙ ซึ่งได้กำหนดให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา เรียกโดยย่อว่า “สมศ.” มีฐานะเป็นองค์การมหาชน นับตั้งแต่วันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ โดยให้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเกณฑ์และวิธีการประเมินคุณภาพภายนอก และทำการประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา โดยให้มีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปี นับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้ายและเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน ทั้งนี้เพื่อคุ้มครองผู้เรียนให้ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพและพัฒนามาตรฐานการศึกษาต่อไป

(๑) สภาพการเปลี่ยนแปลงขององค์กร

ความพยายามดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ ทำให้มีสถานศึกษาเพิ่มปริมาณมากขึ้น (จากจำนวนประมาณ ๓๕,๐๐๐ แห่ง เป็นประมาณ ๖๑,๕๐๐ แห่ง) และมีความหลากหลายประเภทเพิ่มมากขึ้นด้วย เช่น สถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนตามอัธยาศัย ฯลฯ เป็นต้น องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทั้งด้านการพัฒนาครู คุณภาพผู้เรียน และการบริหารจัดการศึกษาก็เกิดการตื่นตัวในการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานเพื่อให้สามารถรองรับ

ปริมาณงานและรูปแบบการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้การดำเนินงานได้ผลตามเป้าหมายที่กำหนด ในขณะที่เดียวกัน นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน สังคม ก็เพิ่มความคาดหวังต่อคุณภาพการศึกษามากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คุณภาพผู้เรียนที่สามารถแข่งขันได้ในระดับประเทศและต่างประเทศ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา จึงจำเป็นต้องพิจารณาถึงสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะมีผลกระทบต่อการดำเนินงานของสำนักงานดังต่อไปนี้

ประการแรก หลักการประเมินที่เปลี่ยนแปลงไป ในการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่สี่ตามนโยบายของรัฐบาลชุดปัจจุบัน สมศ.ต้องตั้งรับความเปลี่ยนแปลงในการจัดการประเมิน ๒ มิติ ได้แก่ การประเมินแบบ Compulsory และการประเมินแบบ Voluntary เมื่อหลักการประเมิน (APPROACH) ที่เปลี่ยนไป จะมีผลกระทบต่อการดำเนินงานของสำนักงานเป็นอย่างมาก และระบบประเมินที่ต้องคำนึงถึงหลักการที่ต้องเพิ่มความซับซ้อนที่เพิ่มขึ้น อันมีผลกับการจัดโครงสร้าง และการจัดระบบงานภายในสำนักงาน เพื่อรองรับปริมาณและความซับซ้อนของงานที่เพิ่มขึ้นเป็นเท่าตัว

รวมทั้งความพร้อมของระบบฐานข้อมูลและสารสนเทศ และประการสำคัญคือปริมาณและคุณภาพของบุคลากรภายในสำนักงานที่สอดคล้องกับภาระงานใหม่ๆ

ประการที่สอง ความจำเป็นในการกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาที่มีความเชื่อมโยงสอดคล้องกันของทุกภาคส่วน (Policy Alignment) เป็นสิ่งสำคัญมาก สำนักงานควรเร่งพิจารณาแนวทางนำผลการประเมินคุณภาพสถานศึกษา ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการกำหนดนโยบายระดับสูงของประเทศให้สำเร็จเป็นรูปธรรมชัดเจน โดยเฉพาะในช่วงการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. ๒๕๕๒-๒๕๖๑) ซึ่งได้กำหนดเป้าหมายหลักไว้สามประการ ได้แก่ ประการแรก มุ่งพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเรียนรู้ของคนไทย พัฒนาผู้เรียน สถานศึกษา แหล่งเรียนรู้ สภาพแวดล้อม หลักสูตรและเนื้อหา และพัฒนาวิชาชีพครู ภายใต้ระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ประการที่สอง มุ่งเพิ่มโอกาสการศึกษาและเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ เพื่อให้คนไทยทุกคนมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาและเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และประการที่สาม มุ่งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมในการบริหารจัดการศึกษา และการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ซึ่งเป็นโอกาสที่สำนักงานจะมีบทบาทเป็นผู้นำสำคัญในด้านคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา การกำหนดยุทธศาสตร์ การร่วมมือกับองค์กรพันธมิตรต่าง ๆ เพื่อสร้างนโยบายเกี่ยวกับการประเมินการศึกษาและปรับปรุงคุณภาพการศึกษา การสร้างมาตรฐานและระบบการควบคุมดูแลที่มีประสิทธิภาพ ภายใต้กฎข้อบังคับที่ปฏิบัติได้เคร่งครัด ทั้งในภาครัฐและเอกชนในระยะยาวอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

ประการที่สาม การสร้างการยอมรับต่อองค์กร ความสำคัญในการสร้างสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ให้เป็นที่รู้จักและได้รับการยอมรับในชุมชน/สังคม/ประเทศ เป็นสิ่งจำเป็นมาก จากการดำเนินงานที่ผ่านมา พบว่า สำนักงานยังได้รับการยอมรับอยู่ในวงจำกัด เพราะปัจจุบันความไม่เข้าใจบทบาทของ สมศ. ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงที่กระตือรือร้นอย่างชัดเจน การมีบทบาทผู้นำการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาของประเทศได้ จะต้องมีความอำนาจทางสังคม มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก และได้การยอมรับจากชุมชนต่าง ๆ ทั่วประเทศมากขึ้น โดยสำนักงานสามารถสร้างโครงการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ ให้หลากหลาย เข้าถึงชุมชน สังคมอย่างทั่วถึงเพิ่มมากขึ้น เป็นต้น อีกประการหนึ่ง การประชาสัมพันธ์ผลการประเมินคุณภาพภายนอกของ

สถานศึกษาต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง จะส่งผลให้สถานศึกษานั้น ๆ มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก และเกิดผลกระทบรวมไปถึงครู อาจารย์ นักเรียน และชุมชนรอบข้าง ซึ่งนับเป็นผลกระทบที่ดีต่องานของสำนักงาน และสะท้อนชื่อเสียงให้สำนักงานอีกด้วย

(๒) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์กร โดย SWOT Analysis

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์กร มีบทบาทสำคัญ ๓ ประการ ได้แก่ ๑) บทบาทในการกำหนดนโยบายหรือกลยุทธ์ขององค์กรจากการศึกษาแนวโน้มของสภาพแวดล้อมที่จะเกิดขึ้นโดยรวม ซึ่งจะมีผลกระทบต่อองค์กร ๒) บทบาทในการประสานแผนงานขององค์กรจากการศึกษาแนวโน้มของสภาพแวดล้อมที่จะมีผลกระทบต่อหน่วยงานย่อยภายในองค์กร ๓) บทบาทในการกำหนดหน้าที่ขององค์กร ทั้งกิจกรรมหลักขององค์กร และกิจกรรมเฉพาะของหน่วยงานย่อยภายในองค์กร

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร ประกอบด้วย จุดแข็ง (Strengths) จุดอ่อน (Weaknesses) โอกาส (Opportunities) และภัยคุกคาม (Threats) ของสำนักงานโดยพิจารณาจุดแข็งและจุดอ่อนภายใต้กรอบ ๒S ๔M ได้แก่ Structure, Service, Man, Money, Material, and Management โดยผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสำนักงาน จะได้ดังนี้

๑. จุดแข็ง (Strengths)

๑.๑) โครงสร้างและนโยบาย (Structure):

- มีการปรับปรุงโครงสร้างองค์กรให้สอดคล้องกับสภาวะแวดล้อมปัจจุบัน เพื่อให้สำนักงานสามารถดำเนินงานตามภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- นโยบายในการดำเนินงานมีความชัดเจน

๑.๒) ผลผลิตและบริการ (Service):

- ภารกิจในการรับรองและประเมินคุณภาพการศึกษาที่ครอบคลุมทุกระดับมีเพียงแห่งเดียว
- การให้บริการของสำนักงานได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับดี

๑.๓) บุคลากร (Man):

- ผู้ปฏิบัติงานส่วนใหญ่เป็นคนรุ่นใหม่ (ช่วงอายุประมาณ ๒๕-๔๐ ปี) มีทัศนคติที่ดีต่อองค์กร และยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลง
- บุคลากรภายในองค์กรมีความเชี่ยวชาญและได้รับความเชื่อถือจากหน่วยงานภายนอกเป็นอย่างดี
- บุคลากรภายนอกที่สนับสนุนการทำงานของสำนักงาน (ผู้ประเมินภายนอก) มีความรู้ความเชี่ยวชาญ

๑.๔) การเงิน (Money):

- รายได้หลักของสำนักงานมาจากงบประมาณหมวดเงินอุดหนุนทำให้มีความยืดหยุ่นในการใช้จ่ายสูง
- สำนักงานมีระเบียบข้อบังคับของตนเองทำให้สามารถบริหารงบประมาณได้โดยไม่ต้องยึดตามแบบอย่างหน่วยราชการ

๑.๕) Material:

- สำนักงานมีคลังความรู้จากผลการประเมินคุณภาพภายนอกที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวาง

๑.๖) การบริหารจัดการองค์กร (Management):

- สำนักงานมีแผนความก้าวหน้าบุคลากรที่ชัดเจน ทำให้บุคลากรมีเป้าหมายและมีความตั้งใจในการผลักดันผลงานขององค์กร

๒. จุดอ่อน (Weaknesses)

๒.๑) โครงสร้างและนโยบาย (Structure):

- ระเบียบและข้อบังคับด้านต่างๆ ของสำนักงานยังต้องมีการนำมาพัฒนาและปรับปรุงให้ทันสมัย

๒.๒) ผลผลิตและบริการ (Service) :

- ช่องทางในการประชาสัมพันธ์และสร้างความตระหนักในเรื่องมาตรฐานการศึกษาซึ่งเป็นผลงานหลักของสำนักงานยังมีไม่มากนัก

๒.๓) บุคลากร (Man):

- การจัดสรรบุคลากรในการดำเนินงานไม่สอดคล้องต่อการดำเนินงาน
- อายุเฉลี่ยของผู้ปฏิบัติงานถือว่าน้อยมาก ทำให้อาจมีข้อจำกัดด้านประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในด้านการประเมินและมาตรฐานการศึกษา

๒.๔) การเงิน (Money):

- งบประมาณแผ่นดินที่ได้รับค่อนข้างจำกัด
- การใช้จ่ายงบประมาณไม่เป็นไปตามแผนที่กำหนด

๒.๕) Material:

- ระบบสารสนเทศที่พัฒนาเพื่อช่วยการประเมินยังมีการใช้อยู่ในวงจำกัด
- พื้นที่สำนักงานมีค่อนข้างจำกัด ไม่เพียงพอต่อการขยายการดำเนินงาน

๒.๖) การบริหารจัดการองค์กร (Management):

- ขาดการวางระบบหรือแนวทางในการถ่ายทอดงานระหว่างบุคลากรใหม่และบุคลากรเก่า (ลาออก)
- ยังขาดการบริหารจัดการภายในที่ดีและเป็นระบบทำให้ภาระงานเอกสารของบุคลากรเพิ่มขึ้นโดยไม่จำเป็น

๓. โอกาส (Opportunities)

๓.๑) นโยบายรัฐบาลด้านการศึกษาต้องการเพิ่มศักยภาพทรัพยากรมนุษย์เพื่อรองรับการเปิดเสรีประชาคมอาเซียน และเป็นกรอบการดำเนินงานที่ชัดเจนทำให้สำนักงานสามารถสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานด้านการศึกษาต่างๆ ได้มากขึ้น

๓.๒) ผู้รับบริการทางการศึกษา (นักเรียน ผู้ปกครอง) มีความตื่นตัวต่อมาตรฐานการศึกษา

๔. อุปสรรค (Obstacles)

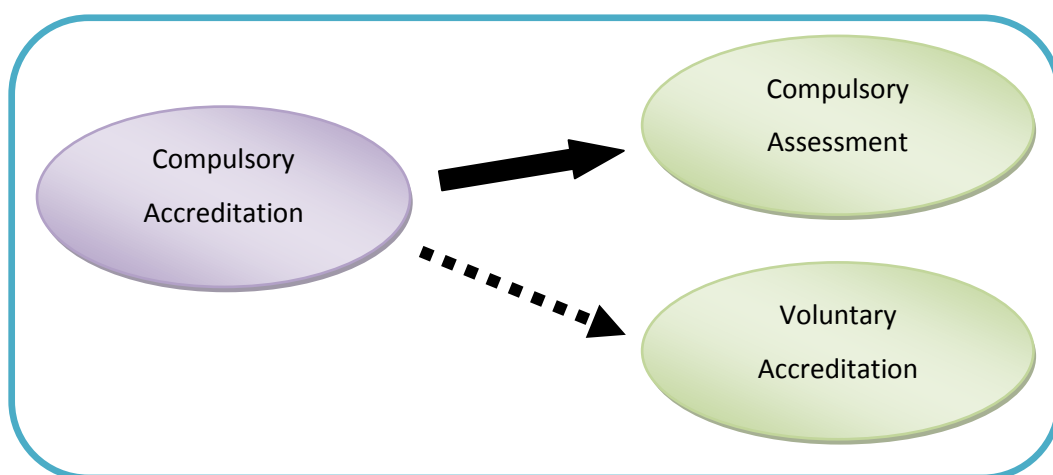
๔.๑) คนทั่วไปไม่เข้าใจบทบาทของสำนักงาน

๔.๒) คนทั่วไปขาดทัศนคติที่ถูกต้องต่อการประเมินคุณภาพภายนอก

(๓) กรอบแนวคิดในการพัฒนางาน

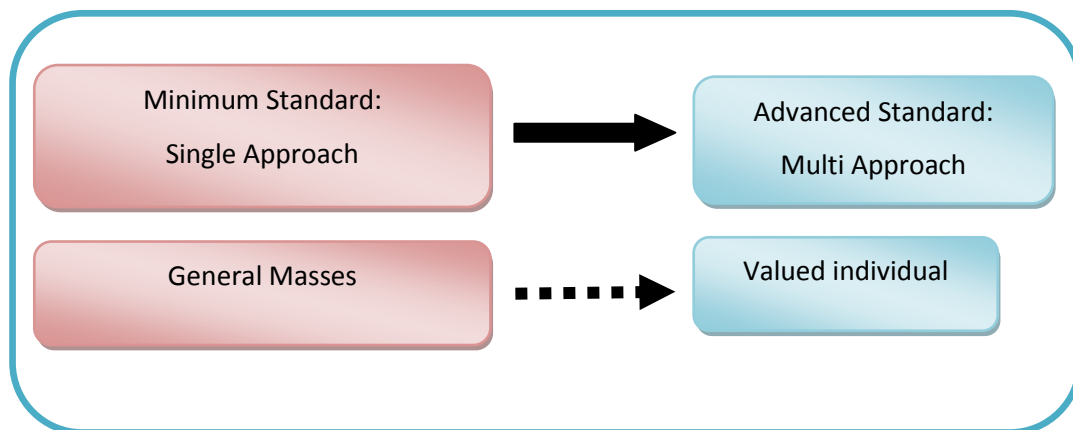
จากการศึกษาข้อมูลการดำเนินงานที่ผ่านมา และวิเคราะห์สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการประเมินคุณภาพการศึกษา จึงได้กำหนดแนวคิดในการพัฒนาปรับปรุงงานของสำนักงานไว้ แบ่งออกเป็น ๔ ประเด็น ดังต่อไปนี้

(๓.๑) การปรับเปลี่ยนแนวคิดการประเมิน จากการ “ประเมินตามข้อกำหนดของกฎหมาย” เป็น “ประเมินตามข้อกำหนดของกฎหมายและการรับรองมาตรฐานตามความสมัครใจ”

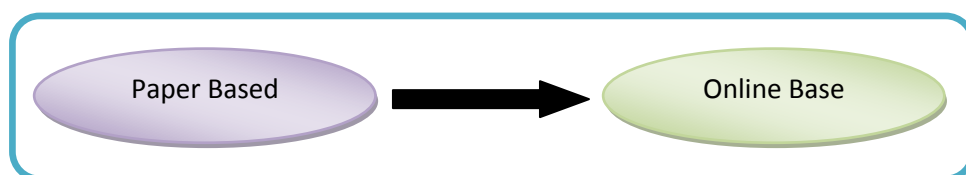
การประเมินตามข้อกำหนดของกฎหมายนั้น สมศ. ได้ดำเนินการต่อเนื่องมาเป็นปีที่ ๑๕ แต่เมื่อมีการปรับเปลี่ยนเป็นระบบการประเมินตามข้อกำหนดของกฎหมายด้วยระบบเทคโนโลยีแบบออนไลน์ โดยเปลี่ยนกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลและส่งผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และสามารถประมวลผลด้วยระบบคอมพิวเตอร์ เพื่อระบุระดับความสำเร็จของผลการดำเนินงานตามระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความมุ่งหมาย หลักการ และแนวการจัดการศึกษาในแต่ละระดับตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ เพื่อเสนอแนะสถานศึกษาและต้นสังกัดในการนำผลประเมินไปใช้พัฒนาคุณภาพและยกระดับมาตรฐานของสถานศึกษา รวมทั้งเพิ่มระบบการรับรองมาตรฐานตามความสมัครใจ (Voluntary Accreditation) เพื่อตรวจสอบและตัดสินผลการพัฒนาของสถานศึกษาตามเกณฑ์คุณภาพของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)

(๓.๒) การปรับเปลี่ยนแนวคิด “การประเมินแบบใช้มาตรฐานขั้นต่ำแบบทั่วไป” เป็น “มาตรฐานชั้นสูงโดยเน้นการสร้างคุณค่าในระดับปัจเจก”

การประเมินในแนวคิดแบบเดิมมีวัตถุประสงค์เดียว คือใช้มาตรฐานขั้นต่ำที่มีการประเมินครั้งเดียว เพื่อรับรองคุณภาพสถานศึกษาที่สถานศึกษาทุกแห่งใช้เกณฑ์การประเมินเหมือนกันในระดับมหภาค เปลี่ยนแปลงเป็นการประเมินโดยใช้มาตรฐานชั้นสูงที่ทุกสถานศึกษา ต้องเข้าสู่การประเมินความพร้อมตามข้อกำหนดของกฎหมาย ก่อนเข้าสู่ระบบการประเมินแบบอสา เพื่อเน้นการสร้างคุณค่าระดับปัจเจกในแต่ละสถานศึกษา

(๓.๓) การปรับเปลี่ยนแนวคิดการประเมิน จากการ “ประเมินโดยผ่านการตรวจใช้เอกสารก่อนการลงพื้นที่เป็นหลัก” เป็น “การประเมินด้วยระบบเทคโนโลยีผ่านระบบออนไลน์”

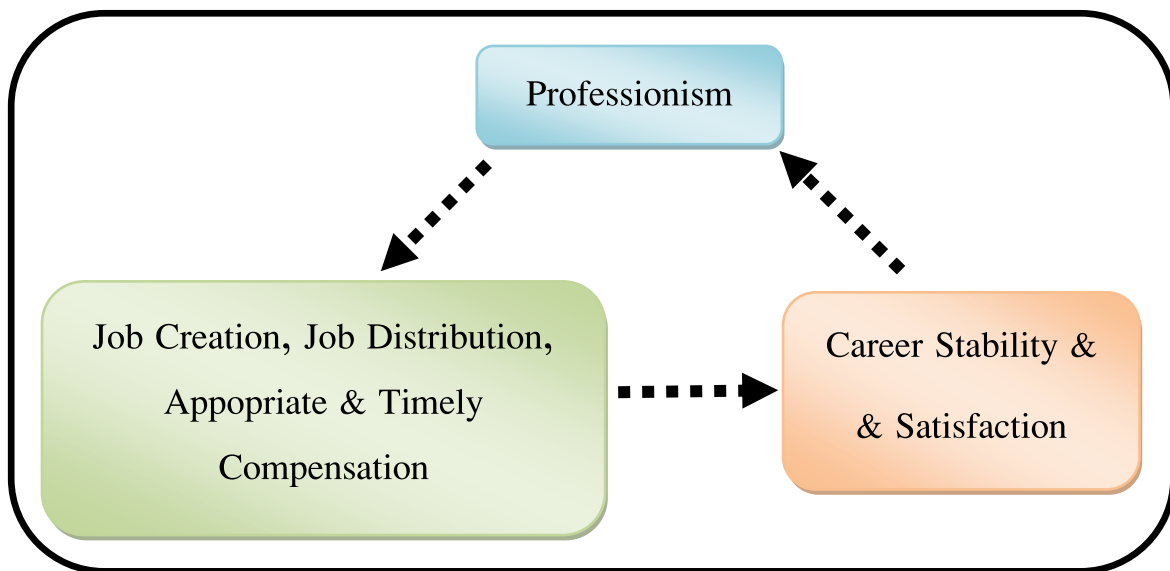
จากการดำเนินงานที่ผ่านมา สมศ. “ประเมินโดยผ่านการตรวจใช้เอกสารก่อนการลงพื้นที่เป็นหลัก” ขณะนี้จะปรับเป็น “การประเมินด้วยระบบเทคโนโลยีผ่านระบบออนไลน์” เพื่อตัดสิ้นความพร้อมก่อนลงพื้นที่ ซึ่งจะทำให้สามารถเก็บข้อมูลได้อย่างรวดเร็วมากขึ้น ในขณะที่ผู้รับบริการยังไม่มีความพร้อมในการใช้ระบบออนไลน์ทั้งหมด ทำให้ สมศ. ต้องเริ่มต้นจากตนเองด้วยการปรับปรุงคุณภาพ และกระบวนการประเมินและคุณภาพของวิธีการประเมินต้องมีมาตรฐานที่คงที่ โดยกระทำในสิ่งที่สำคัญจำเป็นหรือพื้นฐานให้ถูกต้องก่อน ได้แก่

- กระบวนการปฏิบัติงาน (Work Process) ต้องมีความถูกต้อง ได้มาตรฐาน ปฏิบัติได้จริง ให้ผลสำเร็จตรงตามเป้าหมายที่กำหนด สอดคล้องกับปริมาณและความซับซ้อนของปริมาณงานที่เกิดขึ้น
- ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) ต้องมีข้อมูลที่ถูกต้องทันสมัย รวดเร็ว ใช้ประโยชน์ได้ทันเวลา ทั้งนี้ต้องประมวลผลได้ทันทีและตลอดเวลา

- ระบบการกำกับควบคุม (Controlling System) เป็นกลไกสำคัญในการควบคุมคุณภาพการปฏิบัติงานให้อยู่ภายใต้ข้อกำหนดของ สมศ. ได้จริง

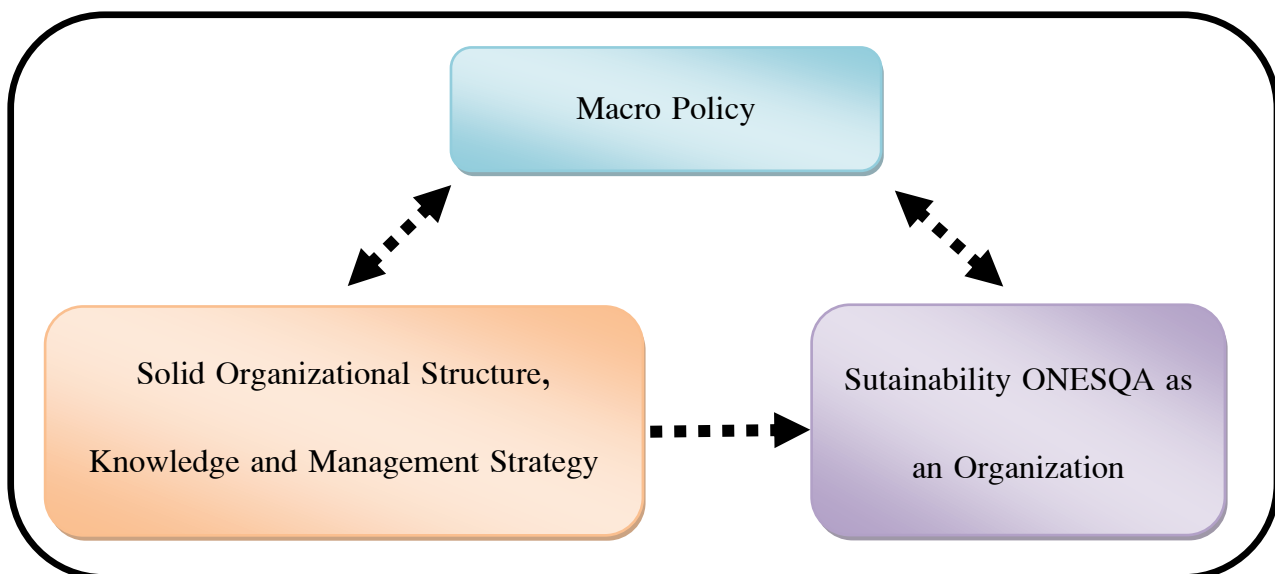
ทั้งนี้ จะต้องเป็นกระบวนการปฏิบัติงานภายใต้สมมติฐานว่าบุคลากรมีคุณภาพ และมีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้ ตามหลักธรรมาภิบาล

(๓.๔) แนวคิดการสร้างอาชีพประเมินให้เป็นอาชีพหลักสำหรับผู้ประเมิน

อาชีพประเมินสามารถดำเนินการให้เป็นอาชีพหลักของผู้ประเมินเพื่อหาเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ และสำนักงานสามารถสร้างมืออาชีพด้านการประเมินได้ (PROFESSIONISM) โดยการพัฒนาวิชาชีพประเมิน และสร้างมาตรฐานงานประเมินให้เป็นที่ยอมรับ การเพิ่มจำนวนผู้ประเมิน และเพิ่มอำนาจการควบคุมคุณภาพผู้ประเมินของสำนักงาน จะทำให้คนที่มีคุณภาพสนใจเข้าสู่วิชาชีพ การสร้างอาชีพผู้ประเมินให้เป็นอาชีพหลักนี้ ต้องรวมไปถึงการสร้างงาน การแจกจ่ายงาน การให้รายได้ที่เหมาะสมและตรงต่อเวลา เพื่อให้ผู้ประเมินสามารถยึดเป็นอาชีพและสามารถดำรงชีพได้ตลอดทั้งปี รวมทั้งมีการให้ความรู้และเทคโนโลยีด้านการประเมินที่ทันสมัย มีกิจกรรมพัฒนาคุณภาพ เพื่อความมั่นคง ความยั่งยืน และความพึงพอใจในอาชีพผู้ประเมิน เช่น การจัดประชุมทางวิชาการเป็นประจำ การประชุมประจำปี การจัดตั้งเครือข่ายผู้ประเมิน เป็นต้น

(๓.๕) การสร้างความยั่งยืนและความอยู่รอดขององค์กร

สำนักงานจำเป็นต้องสร้างความเข้มแข็งทางการวิชาการและการบริหารจัดการองค์กรอย่างมีคุณภาพ โดยการพิจารณาสร้าง/กำหนดนโยบายระดับมหภาค (Macro Policy) ที่ส่งเสริมสนับสนุนให้การประเมิน การศึกษามีบทบาทสำคัญ มีส่วนร่วมสำคัญในการพัฒนาการศึกษาของประเทศ และเป็นนโยบายที่มีความ เชื่อมโยงสอดคล้องกันของทุกภาคส่วน (Policy Alignment) เป็นการสร้างนโยบายทั้งภายในองค์กรของ สำนักงานเอง และ การสร้างนโยบายร่วมกับองค์กรพันธมิตรต่าง ๆ เพื่อให้การประเมินการศึกษาได้รับการยอมรับ ว่าเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งจะสอดคล้องกับเป้าหมายร่วมของทุกองค์กร คือ การพัฒนา การศึกษาไทย นโยบายสำคัญเหล่านี้จะส่งผลต่อการพัฒนาสำนักงานอย่างได้ผลทันที สำนักงานจึงต้องมีการ บริหารจัดการองค์กรที่มีคุณภาพ มีโครงสร้างองค์กรที่สอดคล้องและสนับสนุนการประเมินการศึกษาที่มีคุณภาพ มีระบบเทคโนโลยีและสารสนเทศแบบออนไลน์ที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพ สามารถรายงานผลการประเมินคุณภาพ การศึกษาให้แก่ผู้กำหนดนโยบายระดับประเทศได้ทราบอย่างกระชับ รวดเร็ว และทันต่อการแก้ปัญหาเชิงนโยบาย ได้ทันที และนอกเหนือไปจากการเป็นองค์กรปฏิบัติการประเมินที่ต้องมีระบบและเกณฑ์มาตรฐานที่มั่นคงแล้ว บุคลากรของสำนักงานก็ต้องมีคุณภาพ มาตรฐาน และมีคุณธรรมที่ดี เป็นการสร้างภาพลักษณ์ของสำนักงาน (Image) เพื่อการพัฒนาสำนักงานอย่างยั่งยืนตลอดไป

(ร่าง) แผนยุทธศาสตร์สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ระยะที่ ๔

ปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๙-๒๕๖๓

ทั้งนี้ เมื่อผนวกเข้ากับข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญของหน่วยงาน โดยเฉพาะอำนาจหน้าที่ของ สมศ. ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาของสำนักงานกับผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์กร จึงกำหนดทิศทางการพัฒนาและยุทธศาสตร์องค์กรได้ดังนี้

ปรัชญา ก้าวข้ามขีดจำกัดสู่สหัสวรรษแห่งคุณภาพ

ปณิธาน การตรวจสอบด้วยความเที่ยงตรง เที่ยงธรรมนำสู่การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

วิสัยทัศน์

เป็นองค์กรทางวิชาการที่เชี่ยวชาญด้านการประเมินคุณภาพภายนอกและรับรองมาตรฐานการศึกษาและ
เป็นแหล่งอ้างอิงที่ได้รับการยอมรับทั้งในระดับชาติและสากล

“คงความเชี่ยวชาญขององค์กร เพิ่มความเชื่อมั่นของประชาคม สร้างความเข้าใจให้ประชาชน”

พันธกิจ

ตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) มาตรา ๘ กำหนดอำนาจหน้าที่หลักของสำนักงาน ซึ่งหน่วยได้ยึดถือเป็นพันธกิจหลักในการดำเนินงานดังนี้

๑. พัฒนาระบบการประเมินคุณภาพภายนอก กำหนดกรอบแนวทางและวิธีการประเมินคุณภาพภายนอกที่มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับระบบการประกันคุณภาพของสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัด

๒. พัฒนามาตรฐานและเกณฑ์สำหรับการประเมินคุณภาพภายนอก

๓. ให้การรับรองผู้ประเมินภายนอก

๔. กำกับดูแลและกำหนดมาตรฐานการประเมินคุณภาพภายนอกที่ดำเนินการโดยผู้ประเมินภายนอก รวมทั้งให้การรับรองมาตรฐาน ทั้งนี้ ในกรณีจำเป็นหรือเพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพภายนอก สำนักงานอาจดำเนินการประเมินคุณภาพภายนอกเองก็ได้

๕. พัฒนาและฝึกอบรมผู้ประเมินภายนอก จัดทำหลักสูตรการฝึกอบรม และสนับสนุนให้องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพหรือวิชาการ เข้ามามีส่วนร่วมในการฝึกอบรมผู้ประเมินภายนอกอย่างมีประสิทธิภาพ

๖. เสนอรายงานการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาประจำปีต่อคณะรัฐมนตรี รัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และสำนักงบประมาณ เพื่อประกอบการพิจารณาในการกำหนดนโยบายทางการศึกษา และการจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษา รวมทั้งเผยแพร่รายงานดังกล่าวต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน

วัตถุประสงค์ (Objective)

เพื่อพัฒนาเกณฑ์และวิธีการประเมินคุณภาพภายนอก และทำการประเมินผลการจัดการศึกษา และมีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความมุ่งหมาย หลักการ และแนวทางการจัดการศึกษาในแต่ละระดับตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ (หมวด ๑ มาตรา ๗ ตามพระราชบัญญัติกฏการจัดตั้งสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน))

แผนยุทธศาสตร์ระยะที่ ๔ (พ.ศ.๒๕๕๙-๒๕๖๓)

การจัดทำยุทธศาสตร์ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ได้คำนึงถึงความสอดคล้องของนโยบายรัฐบาล ยุทธศาสตร์ของสำนักงานงบประมาณ และยุทธศาสตร์ของกระทรวงในส่วนที่เกี่ยวข้อง จึงได้แบ่งออกเป็น ๔ ยุทธศาสตร์ ได้แก่

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ ส่งเสริมความรู้ คู่ความเชี่ยวชาญ

กลยุทธ์ที่ ๑.๑ ส่งเสริม พัฒนาสถานศึกษา

แผนงาน/โครงการ

- (๑) การอบรม การประชุม สัมมนาให้สถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้าใจความพร้อมพัฒนาสู่มาตรฐานและพร้อมรับการประเมินภายนอกเพื่อรับรองมาตรฐานการศึกษา
- (๒) การสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา การประเมินคุณภาพภายนอกและการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

กลยุทธ์ที่ ๑.๒ วิวัฒนาการความรู้พัฒนางาน

แผนงาน/โครงการ

- (๓) การวิจัยประเมินและการพัฒนาระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินคุณภาพ

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ พัฒนางานประเมินสถานศึกษา

กลยุทธ์ที่ ๒.๑ พัฒนาระบบและสรรหาผู้เชี่ยวชาญ

แผนงาน/โครงการ

- (๔) การพัฒนา ทบทวนและปรับปรุงฐานข้อมูลให้มีความทันสมัย เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการประเมินคุณภาพภายนอก
- (๕) การพัฒนาและรับรองผู้ประเมินภายนอก

กลยุทธ์ที่ ๒.๒ ทดคุณภาพสถานงานกัลยาณมิตร

แผนงาน/โครงการ

- (๖) การจัดการประเมินคุณภาพสถานศึกษา
- (๗) การติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้ประเมินภายนอกและหน่วยประเมิน

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ นำผลสู่การใช้และพัฒนา

กลยุทธ์ที่ ๓.๑ นำฐานข้อมูลชี้ทิศการพัฒนา

แผนงาน/โครงการ

- (๘) การพิจารณารับรองและเผยแพร่รายงานการประเมินคุณภาพภายนอก

กลยุทธ์ที่ ๓.๒ ข้อเสนอแนะมีคุณค่า

แผนงาน/โครงการ

- (๙) การนำผลประโยชน์ไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- (๑๐) การสร้างองค์ความรู้เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาทั้งการประกันคุณภาพภายในและการประกันคุณภาพภายนอก
- (๑) การวิจัยด้านการประกันคุณภาพการศึกษา
- (๒) การสังเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพภายนอก
- (๓) การจัดการความรู้

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ นวัตกรรมนำพาสู่สากล

กลยุทธ์ที่ ๔.๑ ทั้งริเริ่มและสร้างสรรค์

แผนงาน/โครงการ

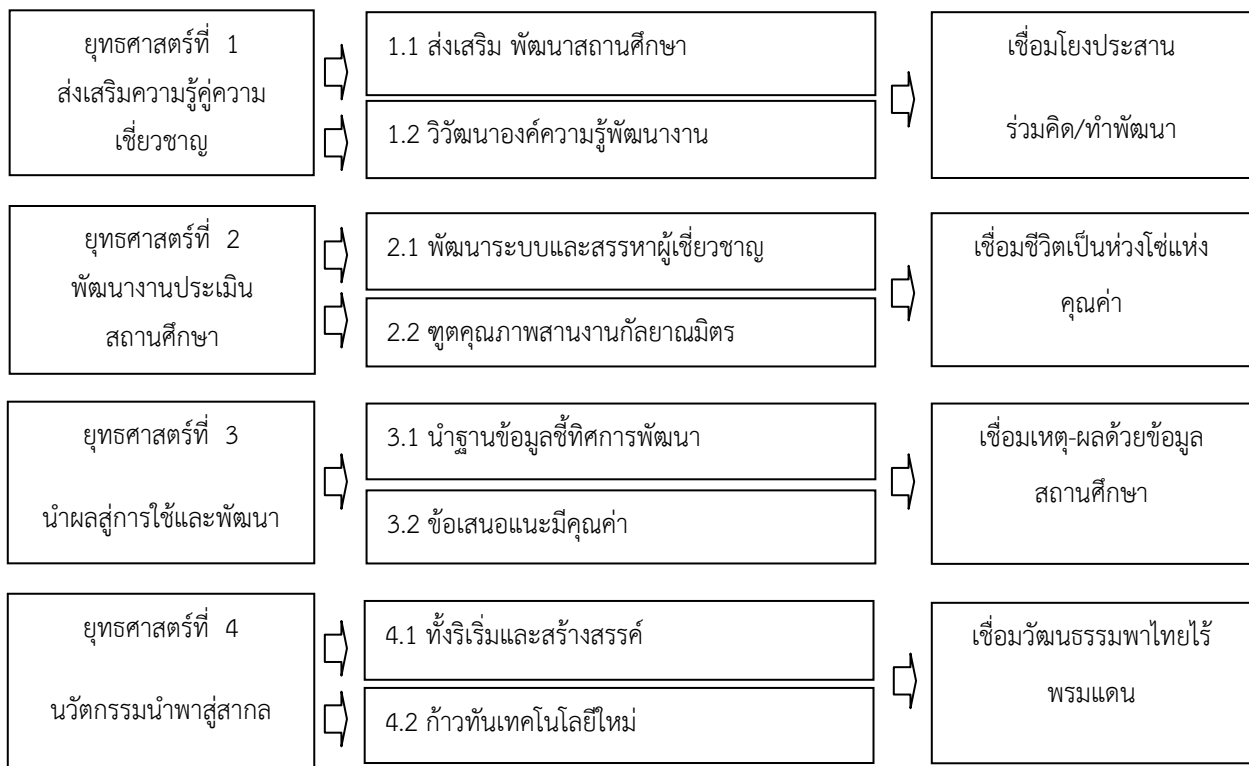
- (๑๑) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้สู่สากล
- (๑๒) การบริหารจัดการที่ทันสมัย โปร่งใสรวดเร็ว โดยสนองตอบความต้องการของผู้รับบริการทั้งภายในและภายนอก ภายใต้ทรัพยากรที่มีอยู่และต้องตรวจสอบได้ เพื่อให้เป็นที่ยอมรับ และเป็นแบบอย่างขององค์การมหาชนที่บริหารโดยคณะกรรมการจ้างเหมาบริการและสร้างเครือข่ายพันธมิตรในการปฏิบัติงาน

กลยุทธ์ที่ ๔.๒ ก้าวทันเทคโนโลยีใหม่

แผนงาน/โครงการ

- (๑๓) การบริหารจัดการภารกิจหลักด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศแบบออนไลน์

ความเชื่อมโยงยุทธศาสตร์และแผนงาน

แผนที่ยุทธศาสตร์ (Strategy Map) ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๓

วิสัยทัศน์	เป็นองค์กรที่เชี่ยวชาญด้านการรับรองและประเมินคุณภาพการศึกษา และเป็นแหล่งอ้างอิงที่ได้รับการยอมรับทั้งในระดับชาติและสากล							
พันธกิจ	1. พัฒนาระบบการประเมินคุณภาพภายนอก กำหนดกรอบ แนวทาง และวิธีการประเมินคุณภาพภายนอกที่มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับระบบการประกันคุณภาพของสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัด 2. พัฒนามาตรฐานและเกณฑ์สำหรับการประเมินคุณภาพภายนอก 3. ให้การรับรอง พัฒนา และฝึกอบรมผู้ประเมินภายนอก จัดทำหลักสูตรการฝึกอบรม และสนับสนุนให้องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพหรือวิชาการ เข้ามามีส่วนร่วมในการฝึกอบรมผู้ประเมินภายนอกอย่างมีประสิทธิภาพ 4. กำกับดูแลและกำหนดมาตรฐานการประเมินคุณภาพภายนอกที่ดำเนินการโดยผู้ประเมินภายนอก 5. เสนอรายงานการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาประจำปีต่อภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อประกอบการพิจารณาในการกำหนดนโยบายทางการศึกษา และการจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษา รวมทั้งเผยแพร่รายงานดังกล่าวต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน							
วัตถุประสงค์	เพื่อดำเนินการพัฒนาเกณฑ์และวิธีการประเมินคุณภาพภายนอก และทำการประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา							
ยุทธศาสตร์								
กลยุทธ์	1. ส่งเสริมองค์ความรู้ สู่ความเชี่ยวชาญ		2. พัฒนางานประเมินสถานศึกษา		3. นำผลสู่การใช้และพัฒนา		4. นวัตกรรมนำพาสู่สากล	
แผนงาน/โครงการ	1.1 ส่งเสริม พัฒนา สถานศึกษา	1.2 วิวัฒนาการ ความรู้พัฒนางาน	2.1 พัฒนาระบบและ สรรหาผู้เชี่ยวชาญ	2.2 ทูตคุณภาพสาน งานกัลยาณมิตร	3.1 นำฐานข้อมูลชี้ ทิศการพัฒนา	3.2 ข้อเสนอแนะมี คุณค่า	4.1 ทั้งริเริ่มและ สร้างสรรค์	4.2 ก้าวทัน เทคโนโลยีใหม่
	(1)การอบรม การประชุม สัมมนาให้สถานศึกษาเพื่อ สร้างความเข้าใจความ พร้อมพัฒนาสู่มาตรฐาน และพร้อมรับการประเมิน ภายนอกเพื่อรับรอง มาตรฐานการศึกษา (2) การสร้างเครือข่าย แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับ การ ประ กัน คุณ ภาพ การศึกษา การประเมิน คุณภาพภายนอกและการ พัฒนาคุณภาพการศึกษา	(3) การวิจัยประเมิน และการพัฒนาระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการ ประเมินคุณภาพ	(4) การพัฒนาและ ทบทวน ฐาน ข้อมูล สำหรับการประเมิน คุณภาพภายนอก (5) การพัฒนาและ รับ ร้อง ผู้ ประเมิน ภายนอก	(6) การจัดการ ประเมิน คุณ ภาพ สถานศึกษา (7) การติดตาม ประเมิน ผล การ ปฏิบัติงาน ของ ผู้ ประเมินภายนอกและ หน่วยประเมิน	(8) การพิจารณา รับรองและเผยแพร่ รายงานการประเมิน คุณภาพภายนอก	(9) การนำผลประเมินไปใช้ ในการพัฒนาคุณภาพ การศึกษา (10) การสร้างองค์ความรู้ เพื่อการประกันคุณภาพ การศึกษาทั้งการประกัน คุณภายในและการประกัน คุณภาพภายนอก	11 การแลกเปลี่ยน เรียนรู้สู่สากล (12) การบริหารจัดการ ที่ทันสมัย โปร่งใส รวดเร็ว โดยสนองตอบ ความ ต้องการ ของ ผู้รับบริการทั้งภายใน และภายนอก	(13) การบริหาร จัดการภารกิจหลัก ด้วย ระบบ เทคโนโลยีสารสนเทศแบบ ออนไลน์

แผนยุทธศาสตร์ระยะที่ ๔ (๒๕๕๙-๒๕๖๓)

กลยุทธ์ / แผนงาน		เป้าหมายการดำเนินงาน					รวมทั้งสิ้น
		2559	2560	2561	2562	2563	
ยุทธศาสตร์ที่ 1 ส่งเสริมความรู้คู่ความเชี่ยวชาญ							
กลยุทธ์ย่อย 1.1 ส่งเสริม พัฒนาสถานศึกษา							
กิจกรรมหลักที่ 1 อบรมให้กับสถานศึกษาเพื่อสร้างความพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอกและการนำผลประเมินไปใช้							
แผนงาน 1	การอบรม การประชุม สัมมนาให้สถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้าใจความพร้อมพัฒนาสู่มาตรฐานและพร้อมรับการประเมินภายนอกเพื่อรับรองมาตรฐานการศึกษา (แห่ง)	13,906	12,379	12,237	12,000	11,230	61,752
	1.1 ศูนย์พัฒนาเด็ก (แห่ง)	6,332	5,000	5,000	5,000	4,000	25,332
	1.2 การศึกษาขั้นพื้นฐาน (แห่ง)	7,194	7,000	7,000	7,000	7,000	35,194
	1.3 การอาชีวศึกษา (แห่ง)	260	260	237	(-)	180	937
	1.4 อุดมศึกษา (แห่ง)	120	119	(-)	(-)	50	289
	หมายเหตุ การส่งเสริมได้รับงบประมาณในการดำเนินการก่อนล่วงหน้าในปี พ.ศ. 2559-2563 จึงเป็นการส่งเสริมล่วงหน้าก่อนเริ่มประเมินทั้งหมด						
แผนงาน 2	การสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา การประเมินคุณภาพภายนอกและการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (เครือข่าย) - งานเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ - งานประชาสัมพันธ์	7	7	7	7	7	35
กลยุทธ์ย่อย 1.2 วิวัฒนาการความรู้พัฒนางาน							
แผนงาน 3	การวิจัยประเมินและการพัฒนาระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินคุณภาพ (โครงการ)	1	1	1	1	1	5
ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนางานประเมินสถานศึกษา							
กลยุทธ์ย่อย 2.1 พัฒนาระบบและสรรหาผู้เชี่ยวชาญ							
แผนงาน 4	การพัฒนา ทบทวนและปรับปรุงฐานข้อมูลให้มีความทันสมัย เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการประเมินคุณภาพภายนอก	1	1	1	1	1	5
แผนงาน 5	การพัฒนาและรับรองผู้ประเมินภายนอก (คน)	4,000	1,490	1,490	1,490	1,250	9,720
	5.1 ศูนย์พัฒนาเด็ก (คน)	1,000	250	250	250	250	2,000
	5.2 การศึกษาขั้นพื้นฐาน (คน)	1,650	500	500	500	500	3,650
	5.3 การศึกษาขั้นพื้นฐานวัตถุประสงค์พิเศษ (คน)	100	100	100	100	100	500
	5.4 การศึกษานอกระบบโรงเรียน (คน)	500	220	220	220	100	1,260
	5.5 การอาชีวศึกษา (คน)	500	220	220	220	100	1,260
	5.6 อุดมศึกษา (คน)	250	200	200	200	200	1,050
กลยุทธ์ย่อย 2.2 ชูคุณภาพสถานงานกัลยาณมิตร		17,137	16,775	13,690	15,787	12,180	75,569
แผนงาน 6	การจัดการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา (แห่ง)						
	การประเมินปกติ	9,070	6,671	5,154	8,483	6,792	36,170
	6.1 ศูนย์พัฒนาเด็ก (แห่ง)	(-)	(-)	(-)	2,504	4,845	7,349
	6.2 การศึกษาขั้นพื้นฐาน (แห่ง)	8,087	5,652	3,727	4,756	1,857	24,079
	6.3การศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีวัตถุประสงค์พิเศษ (แห่ง)	14	375	788	807	11	1,995
	6.4 การศึกษานอกระบบโรงเรียน (แห่ง)	(-)	(-)	45	218	36	299
	6.5 การอาชีวศึกษา (แห่ง)	179	124	112	108	20	543
	6.6 อุดมศึกษา (แห่ง)	49	81	69	42	23	264
	อุดมศึกษา (คณะ)	741	439	413	48	(-)	1,641

กลยุทธ์ / แผนงาน		เป้าหมายการดำเนินงาน					รวมทั้งสิ้น
		2559	2560	2561	2562	2563	
	การประเมินคุณภาพภายนอกเชิงพื้นที่	8,067	10,104	8,536	7,304	5,388	39,399
	6.1 ศูนย์พัฒนาเด็ก (แห่ง)	3,744	4,318	3,671	2,248	(-)	13,981
	6.2 การศึกษาขั้นพื้นฐาน (แห่ง)	3,685	4,896	4,135	3,498	4,846	21,060
	6.3 การศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีวัตถุประสงค์พิเศษ (แห่ง)	220	185	165	1,070	159	1,799
	6.4 การศึกษานอกระบบโรงเรียน (แห่ง)	188	190	144	113	115	750
	6.5 การอาชีวศึกษา (แห่ง)	99	125	107	94	89	514
	6.6 อุดมศึกษา (แห่ง)	20	45	36	32	23	156
	อุดมศึกษา (คณะ)	111	345	278	249	156	1,139
แผนงาน 7	การติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้ประเมินภายนอกและหน่วยประเมิน (แห่ง)	17,137	16,775	13,690	15,787	12,180	75,569
	7.1 ศูนย์พัฒนาเด็ก (แห่ง)	3,744	4,318	3,671	4,752	4,845	21,330
	7.2 การศึกษาขั้นพื้นฐาน (แห่ง)	11,772	10,548	7,862	8,254	6,703	45,139
	7.3 การศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีวัตถุประสงค์พิเศษ (แห่ง)	234	560	953	1,877	170	3,794
	7.4 การศึกษานอกระบบโรงเรียน (แห่ง)	188	190	189	331	151	1,049
	7.5 การอาชีวศึกษา (แห่ง)	278	249	219	202	109	1,057
	7.6 อุดมศึกษา (แห่ง)	921	910	796	371	202	3,200
ยุทธศาสตร์ที่ 3 นำผลสู่การใช้และพัฒนา							
กลยุทธ์ย่อย 3.1 นำฐานข้อมูลชี้ทิศการพัฒนา							
แผนงาน 8	การพิจารณารับรองและเผยแพร่รายงานการประเมินคุณภาพภายนอก (แห่ง)	17,137	16,775	13,690	15,787	12,180	75,569
	8.1 ศูนย์พัฒนาเด็ก (แห่ง)	3,744	4,318	3,671	4,752	4,845	21,330
	8.2 การศึกษาขั้นพื้นฐาน (แห่ง)	11,772	10,548	7,862	8,254	6,703	45,139
	8.3 การศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีวัตถุประสงค์พิเศษ (แห่ง)	234	560	953	1,877	170	3,794
	8.4 การศึกษานอกระบบโรงเรียน (แห่ง)	188	190	189	331	151	1,049
	8.5 การอาชีวศึกษา (แห่ง)	278	249	219	202	109	1,057
	8.6 อุดมศึกษา (แห่ง)	921	910	796	371	202	3,200
กลยุทธ์ย่อย 3.2 ข้อเสนอแนะมีคุณค่า							
แผนงาน 9	การนำผลประเมินไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (โครงการ)	1	1	1	1	1	5
แผนงาน 10	การสร้างองค์ความรู้เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งการประกันคุณภาพภายในและการประกันคุณภาพภายนอก (1) การวิจัยด้านการประกันคุณภาพการศึกษา (2) การสังเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพภายนอก (3) การจัดการความรู้	5	5	5	5	5	25
ยุทธศาสตร์ที่ 4 นวัตกรรมนำพาสู่สากล							
กลยุทธ์ย่อย 4.1 ทั้งริเริ่มและสร้างสรรค์							
แผนงาน 11	การแลกเปลี่ยนเรียนรู้สู่สากล (โครงการ)	1	1	1	1	1	5

กลยุทธ์ /แผนงาน		เป้าหมายการดำเนินงาน					รวมทั้งสิ้น
		2559	2560	2561	2562	2563	
แผนงาน 12	การบริหารจัดการที่ทันสมัย โปร่งใสรวดเร็ว โดยสนองตอบความต้องการของผู้รับบริการทั้งภายในและภายนอก ภายใต้ทรัพยากรที่มีอยู่และต้องตรวจสอบได้ เพื่อให้เป็นที่ยอมรับและเป็นแบบอย่างขององค์การมหาชนที่บริหารโดยคณะกรรมการการจ้างเหมาบริการ และการสร้างเครือข่ายพันธมิตรในการปฏิบัติงาน	✓	✓	✓	✓	✓	
กลยุทธ์ย่อย 4.2 ก้าวทันเทคโนโลยีใหม่							
แผนงาน 13	การบริหารจัดการภารกิจหลักด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศแบบออนไลน์ ระบบ Automated QA และสนับสนุนการดำเนินงานของสำนักงาน Automated QA และภารกิจสนับสนุนการดำเนินงานของสำนักงาน	✓	✓	✓	✓	✓	

ภาคผนวก

ภาคผนวกที่ ๑

ผู้ประเมินภายนอกและหน่วยประเมินภายนอก

การประเมินภายนอกกระทำโดยหน่วยประเมินที่ได้รับการรับรองตามหลักเกณฑ์ที่สำนักงานกำหนด โดยหน่วยประเมินจะต้องมีผู้ประเมินภายนอกปฏิบัติงานไม่น้อยกว่า ๓๐ คน ซึ่งเป็นคู่สัญญาการจ้างงานกับสำนักงานในการประเมินคุณภาพภายนอก

ผู้ประเมินภายนอก หมายถึง บุคคลทั้งที่เป็นนักวิชาการ/ วิชาชีพ หรือผู้ประกอบการ/ผู้แทน ชุมชนที่มีคุณสมบัติตามที่ สมศ. กำหนด และได้รับการรับรองจาก สมศ. ให้ทำการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา ทั้งนี้ ผู้อบรมจะต้องผ่านการอบรมผู้ประเมินภายนอก รวมถึงมีจรรยาบรรณของผู้ประเมินภายนอก ซึ่งผู้ประเมินจะต้องปฏิบัติงานอย่างมีอาชีพ โดยยึดถือบทบาทในลักษณะ “เพื่อนร่วมวิชาชีพ” และเป็น “กัลยาณมิตร” กับสถานศึกษาและชุมชนที่ต่างฝ่ายต่างเรียนรู้จากกันและกัน

การที่จะเป็นผู้ประเมินภายนอกของ สมศ. นั้น จะต้องสมัครเข้ารับการคัดเลือกเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อเป็นผู้ประเมินภายนอก โดยจะต้องมีคุณสมบัติเบื้องต้นตามที่ สมศ. กำหนด พร้อมทั้งยื่นใบสมัครเพื่อรับการคัดเลือกตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่สำนักงานกำหนดไว้ โดยมีคุณสมบัติเบื้องต้นดังนี้

คุณสมบัติเบื้องต้นของการเป็นผู้ประเมินภายนอก

๑. มีอายุไม่ต่ำกว่า ๓๐ ปี บริบูรณ์ในวันยื่นใบสมัคร
๒. มีสัญชาติไทย
๓. สามารถปฏิบัติงานได้เต็มเวลา
๔. มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี หรือเทียบเท่า หรือมีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์การทำงานที่ประสบความสำเร็จในวิชาชีพเป็นที่ยอมรับและไม่เคยถูกลงโทษทางจริยธรรม
๕. ในกรณีที่เป็นการข้าราชการ ต้องได้รับหนังสืออนุญาตจากผู้บังคับบัญชาหรือต้นสังกัดให้สามารถยื่นใบสมัครเพื่อเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อทำการประเมินภายนอกได้
๖. มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับความมุ่งหมาย หลักการ แนวทาง จัดการศึกษา การจัดกระบวนการเรียนรู้ ระบบการประกันคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกของระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในระบบ
๗. มีความรู้ และมีทักษะด้านการประเมินผล ได้แก่ การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การสรุป และให้ข้อเสนอแนะ และการเขียนรายงาน
๘. มีทักษะในการสื่อสารด้วยวาจา
๙. มีทักษะในการคิดวิเคราะห์ รอบคอบ และสามารถตัดสินใจได้อย่างถูกต้องเหมาะสม
๑๐. มีบุคลิกภาพ สุภาพเรียบร้อย
๑๑. มีเจตคติที่ดีต่อสถานศึกษา เป็นกัลยาณมิตร มีเจตคติที่ดีต่อการทำงานร่วมกับผู้อื่น และมีความสามารถในการประสานงาน

ลักษณะต้องห้ามของการเป็นผู้ประเมิน

๑. เป็นผู้มีการพิการหรือจิตบกพร่อง อันเป็นเหตุให้เป็นผู้หย่อนสมรรถภาพในการเป็นผู้ประเมินภายนอก

๒. เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

๓. อยู่ในระหว่างลงโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

๔. เคยได้รับโทษจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

๕. ในกรณีของผู้ที่เคยรับราชการต้องไม่เคยได้รับโทษ ทางวินัยอย่างร้ายแรง

ทั้งนี้ นอกจากจะผ่านคุณสมบัติเบื้องต้นข้างต้นแล้ว ผู้ที่สนใจจะเป็นผู้ประเมินภายนอกจะต้องเข้ารับการอบรมหลักสูตร "การอบรมคัดเลือกเพื่อเป็นผู้ประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน" และผ่านการทดสอบคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก จึงจะได้รับการรับรองเป็นผู้ประเมินภายนอกของ สมศ. โดย สมศ.ได้กำหนดระยะเวลาเกี่ยวกับการรับรองการเป็นผู้ประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน คราวละ ๓ ปี

ตารางที่ ๕ จำนวนผู้ประเมินภายนอกของ สมศ.

ลำดับ	ประเภท	จำนวน(คน)
๑	ผู้ประเมินขั้นพื้นฐาน	๒,๕๕๙
๒	ผู้ประเมินศูนย์พัฒนาเด็ก	๗๘๙
๓	ผู้ประเมินการศึกษานอกโรงเรียน	๓๐๓
๔	ผู้ประเมินระดับอาชีวศึกษา	๒๔๔
๕	ผู้ประเมินในระดับอุดมศึกษา	๓๑๙
๖	ผู้ประเมิน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้	๑๐๑
๗	ผู้ประเมินประสงค์พิเศษ	๑๕๓
๘	ผู้ประเมินอภิมานภายนอกขั้นพื้นฐาน	๓๘๗
๙	ผู้ประเมินอภิมานภายนอกวัตถุประสงค์พิเศษ	๒๓
	รวม	๔,๘๗๘

ข้อมูล ณ วันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗

หน่วยประเมินภายนอก คือ หน่วยงานหรือนิติบุคคลที่ทำหน้าที่ประเมินภายนอก มี ๓ ประเภทคือ

๑. หน่วยงานที่เป็นนิติบุคคล ได้แก่ บริษัทจำกัด บริษัทมหาชนจำกัด ห้างหุ้นส่วนจำกัด ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล สมาคม มูลนิธิหรือหน่วยงานสาธารณประโยชน์อื่นที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล

๒. บุคคลที่รวมตัวกันเป็นคณะบุคคลที่ขึ้นทะเบียนและได้รับการรับรองจากสำนักงาน

๓. สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่เปิดสอนระดับบัณฑิตศึกษาทางด้านการวิจัยการศึกษา การวัดผลและประเมินผลทางการศึกษา สถิติทางการศึกษา การบริหารการศึกษา หรือการประกันคุณภาพการศึกษา

หน่วยประเมินภายนอกต้องมีคุณสมบัติเบื้องต้น ดังต่อไปนี้

๑. กรณีเป็นนิติบุคคล ต้องเป็นนิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายไทยที่ยังดำเนินการอยู่ มีวัตถุประสงค์เพื่อทำการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา และมีผู้ประเมินสังกัดหน่วยประเมินนั้น จำนวนไม่น้อยกว่า ๓๐ คน

๒. กรณีเป็นคณะบุคคล ต้องเป็นบุคคลที่รวมตัวกันโดยจดทะเบียนเป็นคณะบุคคลตามประมวลรัษฎากร และมีผู้ประเมินสังกัดหน่วยประเมินนั้น จำนวนไม่น้อยกว่า ๓๐ คน

๓. มีคุณสมบัติอื่นตามที่สำนักงานประกาศกำหนด

เมื่อผ่านคุณสมบัติตามที่ สมศ. กำหนดแล้ว สามารถยื่นหนังสือแสดงความจำนงขอขึ้นทะเบียนเป็นหน่วยประเมินภายนอกขั้นพื้นฐาน พร้อมแนบหลักฐานการจดทะเบียนจัดตั้งหน่วยประเมิน มายัง สมศ. ได้ เพื่อให้การรับรองต่อไป ทั้งนี้ ปัจจุบัน สมศ. มีหน่วยประเมินภายนอก จำนวน ๓๔ หน่วย

ภาคผนวก ๒

สถานศึกษาที่ต้องประเมินระหว่างปี ๒๕๕๙-๒๕๖๓

ในระหว่างปี ๒๕๕๙-๒๕๖๓ การประเมินคุณภาพการศึกษาจะเป็นการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษารอบ ๔ ตามหลักการประเมินเชิงพื้นที่ Area-Based Assessment (ABA) ซึ่ง สมศ. ได้มีแนวคิดเปลี่ยนแปลงรูปแบบการประเมินจากที่เดิมที่ผ่านมาซึ่งซึ่งเป็นการลักษณะการประเมินแบบกระจายสถานศึกษาทั่วประเทศในทุกระดับการศึกษาตามรอบการประเมิน โดยสถานศึกษาแต่ละแห่งจะได้รับการประเมินและทราบผลการประเมินอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปีทยอยกันไป การสรุปภาพรวมในแต่ละพื้นที่จะต้องรอจนกว่าการประเมินภายนอกเสร็จสิ้นทุกสถานศึกษาในทุกห้าปี ซึ่งอาจไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี ตลอดจนนโยบายทางการศึกษา และบริบทของสถานศึกษาแต่ละแห่งอาจเปลี่ยนไป แนวทางการพัฒนาที่ต้องเปลี่ยนไปตามสถานการณ์นั้นๆ ด้วย

ดังนั้น เพื่อให้สามารถนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้พัฒนาปรับปรุงสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทนต่อสถานการณ์ และสอดคล้องกับบริบทหรือความต้องการของพื้นที่อย่างแท้จริง สมศ. จึงได้ริเริ่มโครงการ “การประเมินคุณภาพเชิงพื้นที่ หรือ Area-Based Assessment (ABA) ในการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ. ๒๕๕๔-๒๕๕๘) เพื่อให้สามารถสรุปภาพรวมของผลการประเมินจากเดิมระดับประเทศให้เล็กลงเป็นระดับจังหวัด ภายใต้วัตถุประสงค์สำคัญ ๓ ประการ คือ

- 1) เพื่อสร้างความชัดเจนของข้อมูลที่เป็นสภาพจริงของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดว่ามีคุณภาพมาตรฐานเป็นอย่างไร
- 2) เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ในการนำผลประเมินไปใช้ร่วมกับแผนพัฒนาจังหวัดเพื่อการพัฒนาคุณภาพของจังหวัด
- 3) เพื่อสร้างผลกระทบสู่การพัฒนา กระตุ้นให้ทุกภาคีเครือข่ายในพื้นที่เป้าหมายได้เข้ามามีส่วนร่วมและระดับทรัพยากรในการพัฒนาคุณภาพของจังหวัดในทุกๆ ด้าน รวมทั้งด้านการศึกษานั้นจะไปสู่การคุ้มครองผู้เรียนให้ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามเจตนารมณ์ของ พรบ. การศึกษาแห่งชาติ

การประเมินคุณภาพเชิงพื้นที่เริ่มขึ้นครั้งแรกในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๕ โดย สมศ. ได้จัดการประเมินนำร่องใน ๘ จังหวัด ได้แก่ แพร่ ชุมพร พังงา สิงห์บุรี ชัยนาท ตราด สมุทรสงคราม และอำนาจเจริญ ส่วนปีงบประมาณ ๒๕๕๖ สมศ. ได้จัดการประเมินคุณภาพเชิงพื้นที่รวม ๒๐ จังหวัด และในปี ๒๕๕๗ รวมกับการเตรียมความพร้อมสำหรับกลุ่มเป้าหมายในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗ อีกจำนวน ๓๕ จังหวัด

ทั้งนี้ การประเมินคุณภาพการศึกษาจะเป็นการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษารอบ ๔ ระหว่างปี ๒๕๕๙-๒๕๖๓ มีจำนวนสถานศึกษาที่ต้องเข้ารับการประเมินรวมทั้งสิ้น ๗๔,๗๑๙ แห่ง ๒,๓๐๙ คณะ รายละเอียดดังนี้

ตารางที่ ๖ สถานศึกษาที่ต้องเข้ารับการประเมินคุณภาพภายนอกระหว่าง พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๓

ประเภทสถานศึกษา	๒๕๕๙		๒๕๖๐		๒๕๖๑		๒๕๖๒		๒๕๖๓	
	แห่ง	คณะ	แห่ง	คณะ	แห่ง	คณะ	แห่ง	คณะ	แห่ง	คณะ
ศูนย์พัฒนาเด็ก	๓,๗๗๙	-	๔,๓๔๖	-	๓,๖๙๘	-	๔,๔๕๕	-	๔,๘๖๓	-
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ทั่วไป)	๑๑,๗๗๒	-	๑๐,๕๔๘	-	๗,๘๖๒	-	๘,๒๕๔	-	๖,๗๐๓	-
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พิเศษ)	๒๓๔		๕๖๐		๙๕๓		๑,๘๗๗		๑๗๐	
ด้านอาชีวศึกษา	๒๗๘	-	๒๔๙	-	๒๑๙	-	๒๐๒	-	๑๐๙	-
การศึกษานอกโรงเรียน	๑๘๘		๑๙๐		๑๘๕		๓๑๗		๑๔๗	
ระดับอุดมศึกษา	๖๙	๘๕๒	๑๒๖	๗๘๔	๑๐๕	๖๙๑	๗๔	๒๙๗	๔๖	๑๕๖
รวม	๑๖,๓๒๐	๘๕๒	๑๖,๐๑๙	๗๘๔	๑๓,๐๒๒	๖๙๑	๑๕,๑๗๙	๒๙๗	๑๒,๐๓๘	๑๕๖
รวมทั้งสิ้น									๗๔,๗๑๙	๒,๓๐๙

ข้อมูล ณ วันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๕๘

ภาคผนวกที่ ๓

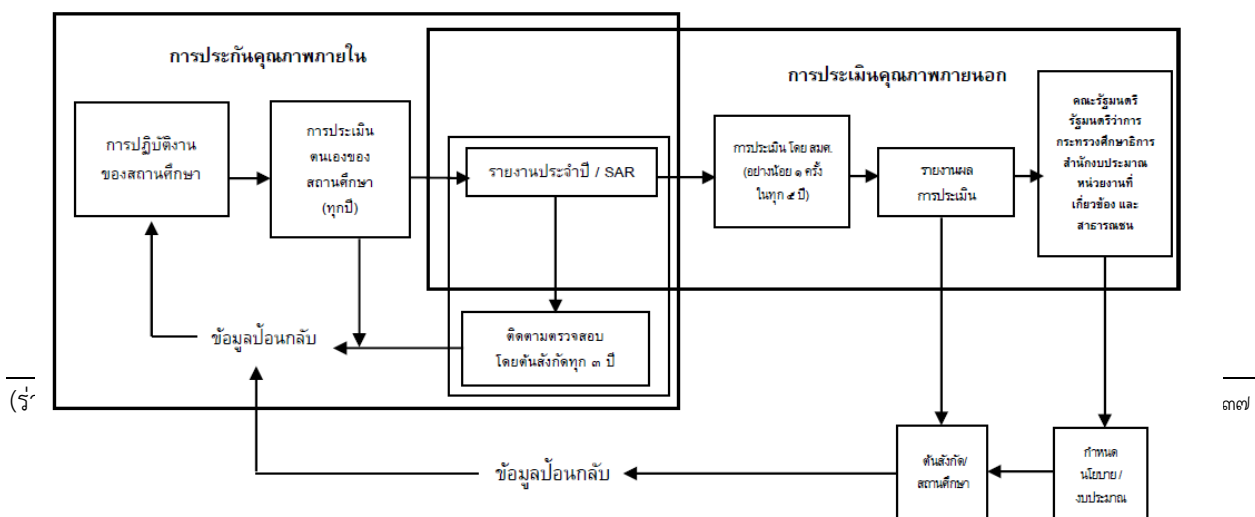
ความสัมพันธ์ระหว่างการประกันคุณภาพภายในและการประกันคุณภาพภายนอก

ตามมาตรา ๔๘ แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ ระบุว่า “ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง” ในขณะที่มาตรา ๔๙ แห่งพระราชบัญญัติฉบับเดียวกันระบุถึงการประเมินคุณภาพภายนอก ไว้ว่า “ให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา มีฐานะเป็นองค์การมหาชน ทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์ วิธีการประเมินคุณภาพภายนอก และทำการประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา”

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาปกติที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการควบคุมดูแลปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพ มีการตรวจสอบติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงคุณภาพอย่างสม่ำเสมอ ด้วยเหตุนี้ระบบประกันคุณภาพภายในจึงต้องดูแลทั้งปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิตหรือผลลัพธ์ ซึ่งต่างจากการประเมินคุณภาพภายนอกที่เน้นการประเมินผลการจัดการศึกษา ดังนั้น ความเชื่อมโยงระหว่างการประกันคุณภาพภายในกับการประเมินคุณภาพภายนอกจึงเป็นสิ่งจำเป็น ได้แสดงให้เห็นความเชื่อมโยงตามแผนภาพ

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ สนับสนุนให้มีการกระจายอำนาจบริหารการศึกษาไปยังระดับท้องถิ่นและสถานศึกษา จึงมีความจำเป็นต้องมีระบบการประกันคุณภาพเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าผู้เรียนไม่ว่าจะอยู่ในท้องถิ่นใดก็ตามจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพใกล้เคียงกัน ทั้งนี้ ต้องมีระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาและการประเมินภายนอก เป้าหมายของการประเมินคุณภาพภายนอกนั้น ไม่ใช่เพื่อการลงโทษ แต่เป็นการสะท้อนให้สถานศึกษาได้นำไปพิจารณาจัดการศึกษาให้เกิดประโยชน์กับผู้เรียนอย่างเต็มที่ ฉะนั้น การประกันคุณภาพจึงเป็นการประกันคุณภาพเพื่อผู้เรียน โดยการประกันคุณภาพภายในกระทำการประเมินคุณภาพภายใน ส่วนการประกันคุณภาพภายนอกดำเนินการผ่านการประเมินคุณภาพภายนอก ดังมีรายละเอียดตามแผนภาพด้านล่าง

แผนภาพที่ ๔ แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการประกันคุณภาพภายในและการประกันคุณภาพภายนอก

จากแผนภาพ จะเห็นว่า เมื่อสถานศึกษามีการดำเนินการประกันคุณภาพภายในแล้วจำเป็นต้องจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน ซึ่งเป็นผลจากการประกันคุณภาพภายในหรือเรียกว่า รายงานการประเมินตนเอง (SAR) เพื่อนำเสนอคณะกรรมการสถานศึกษา หน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่รับผิดชอบกำกับดูแลสถานศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชนเอกสารดังกล่าวจะเป็นเอกสาร เชื่อมโยงระหว่างการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา การติดตามตรวจสอบ โดยหน่วยงานต้นสังกัดหรือ หน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษา และการประเมินคุณภาพภายนอกโดย สมศ. ดังนั้น สถานศึกษาจำเป็นต้องจัดทำรายงานการประเมินตนเองที่สามารถสะท้อนภาพที่แท้จริงของสถานศึกษาในทุกองค์ประกอบ คุณภาพ

ภาคผนวกที่ ๔

บทบาท สมศ. ในระดับสากล

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาเห็นความสำคัญของการประเมินคุณภาพภายนอกและมุ่งมั่นสร้างความเข้มแข็งและเชี่ยวชาญให้ทัดเทียมกับคุณภาพในระดับสากล จึงได้มีการทำความร่วมมือกับเครือข่ายความร่วมมือต่างๆ ทั้งในระดับโลกและระดับภูมิภาค รวมถึงการสร้างความร่วมมือในระดับองค์กรดังรายละเอียดต่อไปนี้

๑) เครือข่ายความร่วมมือ

๑.๑) ASEAN Quality Assurance Network (AQAN)

AQAN เป็นเครือข่ายในการสนับสนุนและพัฒนาความร่วมมือด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ระดับอุดมศึกษา เริ่มต้นโดยกลุ่มประเทศอาเซียน ๑๐ ประเทศ โดยมุ่งสร้างความเข้มแข็งด้านการประกันคุณภาพการศึกษาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ให้มีความสอดคล้องและขับเคลื่อนไปในทิศทางเดียวกัน

สมศ. เข้าร่วมเป็นสมาชิกของ AQAN ตั้งแต่ปี ๒๕๔๗ โดยมีผู้บริหารของ สมศ. เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการบริหารของ AQAN และร่วมพัฒนาการจัดทำกรอบมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาของ ภูมิภาคอาเซียน (ASEAN Quality Assurance Framework) ซึ่ง AQAN กำหนดให้ประเทศสมาชิกใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพของตน ตลอดจนมีการขยายความร่วมมือด้านการประกันคุณภาพ การศึกษาภายใต้กรอบความร่วมมือระหว่างอาเซียนกับประเทศคู่เจรจาอีก ๓ ประเทศ (ASEAN Plus Three) ได้แก่ สาธารณรัฐประชาชนจีน สาธารณรัฐเกาหลี และประเทศญี่ปุ่น

เครือข่ายความร่วมมือของ AQAN ส่งผลให้ประเทศสมาชิกได้ศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา และยังนำไปสู่การพัฒนากรอบมาตรฐานการประกันคุณภาพของอาเซียน ซึ่งจะเอื้อให้เกิดการยอมรับมาตรฐานคุณภาพของแต่ละประเทศและสอดคล้องต่อการเคลื่อนย้ายผู้เรียนและการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีท่ามกลางกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน

๑.๒) International Network for Quality Assurance Agencies in Higher Education (INQAAHE)

INQAAHE เป็นเครือข่ายด้านการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับนานาชาติ โดยมีสมาชิกกว่า ๒๕๐ องค์กรจากหลายทวีปทั่วโลก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่และเผยแพร่องค์ความรู้ด้านทฤษฎีและแนวทางปฏิบัติในการประเมินคุณภาพภายนอก เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระดับอุดมศึกษาอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนให้ความช่วยเหลือสมาชิกในการกำหนดมาตรฐานคุณภาพการศึกษาระหว่างประเทศ และด้านการพัฒนาแผนงานด้านการเทียบโอนหน่วยกิตเพื่อส่งเสริมการเคลื่อนย้ายผู้เรียนระหว่างสถาบันทั้งในและต่างประเทศ

สมศ. เข้าร่วมเป็นสมาชิกของ INQAAHE ตั้งแต่ปี ๒๕๕๑ ทำให้ได้รับองค์ความรู้ที่ทันสมัยและความเคลื่อนไหวของการประกันคุณภาพภายนอกทั่วโลก ผ่านการเข้าร่วมประชุมสัมมนา เอกสาร

เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และฐานข้อมูลด้านวิธีการปฏิบัติที่ดี เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของประเทศไทยให้เทียบเท่าสากล

๑.๓) Asia-Pacific Quality Network (APQN)

APQN เป็นเครือข่ายในการสนับสนุนและพัฒนาความร่วมมือด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ระดับอุดมศึกษาของประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ด้วยการสร้างความเข้มแข็งให้กับหน่วยงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของประเทศสมาชิก รวมทั้งขยายขอบเขตความร่วมมือไปยังภูมิภาคอื่นๆ ทั่วโลก

สมศ. เข้าร่วมเป็นสมาชิกของ APQN ตั้งตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๒ โดยผู้อำนวยการ สมศ. (ศาสตราจารย์ ดร.ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์) ได้รับเลือกเป็นกรรมการบริหาร (Board Member) ของ APQN จากการออกเสียงเลือกตั้งโดยประเทศสมาชิก จำนวน ๔๘ ประเทศ โดย APQN ได้ประกาศผลการเลือกตั้งในเดือนมีนาคม ๒๕๕๖ และได้เชิญให้ผู้อำนวยการ สมศ. เข้ารับตำแหน่งอย่างเป็นทางการ ในการประชุมคณะกรรมการบริหาร APQN ประจำปี เมื่อวันที่ ๘ เมษายน ๒๕๕๖ ณ Howard International House กรุงเทพฯ ได้ในวัน

นอกจากนี้ ผู้อำนวยการ สมศ. ยังได้รับรางวัลด้านนวัตกรรมคุณภาพจาก APQN (APQN's Quality Champions Award) เมื่อวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๕๖ ณ โรงแรม Grand Hotel กรุงเทพฯ ได้วัน จากการนำแนวคิดและนวัตกรรมด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของประเทศไทยเผยแพร่สู่เวทีระหว่างประเทศ อาทินโยบายหมื่นมิตร ตัวบ่งชี้ ๓ มิติ หลักการ BTS โครงการ ๑ ช่วย ๙ และการประเมินคุณภาพเชิงพื้นที่ (Area-Based Assessment) เป็นต้น

APQN มีประเทศสมาชิกกว่า ๓๐ ประเทศซึ่งมีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาที่แตกต่างกันอย่างมาก ทำให้สมาชิกได้รับการพัฒนาความรู้ความเข้าใจด้านการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ผ่านการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยและเรียนรู้ประสบการณ์จากวิธีการปฏิบัติที่ดีของประเทศสมาชิก

๒) ความร่วมมือระหว่างองค์กร

๒.๑) Malaysia Qualification Agency (MQA)

MQA เป็นหน่วยงานด้านการรับรองมาตรฐานการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศมาเลเซีย จัดตั้งขึ้นในปี ค.ศ. ๒๐๐๗ บันทึกความเข้าใจความร่วมมือระหว่าง สมศ. และ MQA มีวัตถุประสงค์ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพภายนอก การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาของทั้งสองประเทศ การสร้างการยอมรับด้านคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาของทั้งสองประเทศ การแลกเปลี่ยนบุคลากรระหว่างสององค์กร และความร่วมมือในการจัดกิจกรรมร่วมกัน

สมศ. ได้ลงนามบันทึกความเข้าใจเพื่อความร่วมมือกับ Malaysian Qualifications Agency (MQA) เป็นครั้งแรกในวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ โดยมีผลบังคับเป็นระยะเวลา ๓ ปี นับแต่วันที่มีการลงนาม โดยหมดอายุในวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ และได้ลงนามต่ออายุบันทึกความเข้าใจ โดยมีผลบังคับตั้งแต่วันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ ถึงวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

๒.๒) Higher Education Evaluation and Accreditation Council of Taiwan (HEEACT)

HEEACT เป็นหน่วยงานอิสระที่จัดตั้งขึ้นในปี ค.ศ. ๒๐๐๕ โดยได้รับกองทุนสนับสนุนจากรัฐบาล มีภารกิจหลักด้านประเมินคุณภาพการศึกษาในระดับหลักสูตรและให้การรับรองมาตรฐานในระดับสถาบันของมหาวิทยาลัยในไต้หวัน และการทำวิจัยตั้งแต่ปี ๒๐๐๖ เป็นต้นมา HEEACT เริ่มดำเนินการประเมินคุณภาพภายนอกของสถาบันอุดมศึกษาตามนโยบายของรัฐ จำนวนประมาณ ๘๐ แห่งต่อปี โดยประเมินใน ๒ ระดับ คือ ระดับหลักสูตร (program) และระดับสถาบัน (institution)

สมศ. ได้ลงนามบันทึกความเข้าใจเพื่อความร่วมมือด้านการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษากับ HEEACT ของไต้หวัน เมื่อวันที่ ๘ เมษายน ๒๕๕๖

บันทึกความเข้าใจระหว่าง สมศ. และ HEEACT มีวัตถุประสงค์ที่จะร่วมมือด้านการประกันคุณภาพภายนอกระดับอุดมศึกษา โดยทั้งสองฝ่ายเห็นพ้องที่จะแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ข้อมูล ข่าวสาร การแลกเปลี่ยนผู้ประเมิน บุคลากร และร่วมการวิจัยโดยการร่วมมือในการประเมินคุณภาพมหาวิทยาลัยร่วมกัน

๒.๓) Taiwan Assessment and Evaluation Association (TWAEA)

TWAEA เป็นหน่วยงานเอกชนที่ไม่หวังผลกำไร (Non-Profit Organization) จัดตั้งขึ้นในปี ๒๕๔๖ โดยการร่วมมือกันของบุคลากรทั้งจากภาคการศึกษาและภาคธุรกิจ เพื่อทำหน้าที่ประเมินคุณภาพภายนอกของหน่วยงานต่างๆ ที่ให้ความสนใจในเรื่องนี้ โดยในปี ๒๕๔๗ TWAEA ได้ทำหน้าที่ประเมินคุณภาพภายนอกของสถาบันการศึกษาภายใต้พันธกิจของกระทรวงศึกษาธิการใน ๒ ระดับ คือ ระดับหลักสูตร (program) และระดับสถาบัน (institution)

สมศ. ได้ลงนามบันทึกความเข้าใจเพื่อความร่วมมือด้านการประเมินคุณภาพการศึกษา ด้านการอาชีวศึกษา กับ TWAEA เมื่อวันที่ ๙ เมษายน ๒๕๕๖

บันทึกความเข้าใจระหว่าง สมศ. และ TWAEA มีวัตถุประสงค์ที่จะส่งเสริมความร่วมมือด้านการประกันคุณภาพภายนอกด้านการอาชีวศึกษา ได้แก่ การแลกเปลี่ยนข้อมูล ประสบการณ์ในการประเมินคุณภาพด้านการอาชีวศึกษา การแลกเปลี่ยนบุคลากร การร่วมมือในการจัดประชุมทางวิชาการเพื่อพัฒนาการประเมินคุณภาพด้านการอาชีวศึกษา

๒.๔) Akkreditierungsagentur für Studiengänge der Ingenieurwissenschaften, der Informatik, der Naturwissenschaften und der Mathematik e.V. (ASIIN)

ASIIN เป็นหน่วยงานของเยอรมนีที่ทำหน้าที่ประเมินคุณภาพภายนอกและให้การรับรองวิทยฐานะสถาบันอุดมศึกษาเยอรมัน ที่จัดการเรียนการสอนในสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ วิทยาศาสตร์คอมพิวเตอร์ วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ คณิตศาสตร์ และรับรองคุณวุฒิอาจารย์ที่ทำหน้าที่สอนในสาขาวิชาเหล่านี้

สมศ. ได้ลงนามในความตกลงความร่วมมือกับ ASIIN เมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๕๗ ในความตกลงดังกล่าวมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความร่วมมือและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารด้านการประเมินคุณภาพภายนอก เพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา รวมทั้งเพื่อสร้างความร่วมมือ

ในการปรับเกณฑ์และมาตรฐานการประกันคุณภาพระหว่างยุโรปและเอเชียให้อยู่ในระนาบเดียวกัน ตลอดจนสร้างเครือข่ายความร่วมมือในระดับนานาชาติ

๒.๕) Joint Accreditation with Overseas Accrediting Agencies for International Schools in Thailand

สมศ. ได้ลงนามบันทึกความเข้าใจกับองค์กรรับรองมาตรฐานการศึกษาต่างประเทศครั้งแรกเมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๕๕ โดยได้ร่วมรับรองมาตรฐานการศึกษาร่วมกันในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับสถานศึกษาที่มีวัตถุประสงค์พิเศษ ประเภทโรงเรียนนานาชาติ ในบันทึกความเข้าใจมีการกำหนดวัตถุประสงค์ คือ เพื่อดำเนินการประเมินคุณภาพการศึกษาและการรับรองมาตรฐานสถานศึกษา โรงเรียนนานาชาติ พร้อมทั้งร่วมพัฒนาผู้ประเมินภายนอกของ สมศ. ด้วยการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่มุ่งเน้นการสนับสนุนและพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยไม่แสวงหาผลกำไร (Two not-for-Profit Parties) และไม่เรียกเก็บค่าใช้จ่ายจากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง (No Additional Charge) ปัจจุบัน สมศ. มีองค์กรต่างประเทศที่ได้รับการพิจารณาให้ร่วมรับรองมาตรฐานการศึกษา ของโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทย จำนวน ๔ องค์กร ดังนี้

(๑) CfBT Education Trust (CfBT) เป็นองค์กรอิสระที่ไม่แสวงหาผลกำไร ได้รับการยอมรับจากรัฐบาลของประเทศสหราชอาณาจักร (United Kingdom) และเป็นที่ยอมรับในระดับสากล เป็นองค์กรที่ทำงานร่วมกับหน่วยงานการศึกษาทั้งในประเทศสหราชอาณาจักรและทั่วโลก โดยดำเนินกิจกรรมการรับรองมาตรฐานและบริการทางศึกษา อาทิ การจัดฝึกอบรมผู้สอนและบุคลากรด้านการศึกษา ปัจจุบันมีองค์กรเครือข่ายมากกว่า ๘๐ ประเทศทั่วโลก มีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษามากกว่า ๓,๓๐๐ คน และนอกจากการร่วมรับรองมาตรฐานการศึกษาสำหรับโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทยแล้ว สมศ. ยังทำบันทึกความร่วมมือกับ CfBT เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๕๖ สำหรับดำเนินกิจกรรมในโครงการ ๑ ช่วย ๙ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความช่วยเหลือด้านเทคนิคการจัดการศึกษาสำหรับสถาบันการศึกษาในประเทศไทย เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำไปสู่การพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาคุณภาพการศึกษาในประเทศไทย และดำเนินกิจกรรมอื่นๆ ตามความสนใจร่วมกัน

(๒) Council of International Schools (CIS) เป็นองค์กรรับรองมาตรฐานการศึกษาที่ไม่แสวงหาผลกำไรในระดับสากล ที่มีเป้าหมายเพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษานานาชาติ มีสำนักงานที่ตั้งอยู่ที่ประเทศเนเธอร์แลนด์และประเทศสหรัฐอเมริกา ดำเนินกิจกรรมการศึกษาเกี่ยวกับการรับรองมาตรฐานการศึกษา การจัดฝึกอบรมผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษา ปัจจุบันให้การรับรองมาตรฐานการศึกษาและทำงานร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ด้านการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน ๖๖๐ แห่ง ด้านการอาชีวศึกษา จำนวน ๔๙๐ แห่ง และมหาวิทยาลัยทั่วโลก จำนวนกว่า ๑๐๔ แห่ง และในประเทศไทย CIS ได้ร่วมรับรองมาตรฐานการศึกษากับองค์กรการศึกษาต่างประเทศอื่นๆ อีกหลายองค์กร อาทิ New England Association of Schools and Colleges (NEASC), Western Association of Schools and Colleges (WASC), International Baccalaureate Organization (IBO) เป็นต้น

(๓) New England Association of Schools and Colleges (NEASC) เป็นองค์กรรับรองมาตรฐานการศึกษาเก่าแก่ที่สุดของประเทศสหรัฐอเมริกา มีที่ตั้งอยู่ที่มลรัฐแมสซาชูเซต (Massachusetts) ให้การ

รับรองมาตรฐานการศึกษา กับสถานศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน กว่า ๒,๐๐๐ แห่ง ทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการอาชีวศึกษา และระดับอุดมศึกษาใน ๖ มลรัฐ ได้แก่ Massachusetts, Connecticut, Maine, Rhode Island, New Hampshire และ Vermont ตลอดจนโรงเรียนระบบอเมริกันและโรงเรียนนานาชาติทั่วโลก มากกว่า ๖๐ ประเทศ เป็นที่ยอมรับในระดับสากล และเป็นหนึ่งในหกขององค์กรรับรองมาตรฐานการศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกา ที่ส่งเสริมความร่วมมือเพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษากับภูมิภาคอื่นๆ และยังให้การรับรองมาตรฐานการศึกษาร่วมกับองค์กรรับรองมาตรฐานการศึกษาต่างๆ อาทิ Council of International Schools (CIS), Western Association of Schools and Colleges (WASC), International Baccalaureate Organization (IBO)

(๔) Western Association of Schools and Colleges (WASC)

เป็นองค์กรรับรองมาตรฐานการศึกษา ที่ตั้งอยู่ที่มลรัฐแคลิฟอร์เนียของประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นที่ยอมรับในระดับสากลและเป็นหนึ่งในหกขององค์กรรับรองมาตรฐานการศึกษาในสหรัฐอเมริกา ที่ได้รับการยอมรับและทำงานร่วมกับหน่วยงานภาครัฐภายใต้ U.S. Department of Education ในการทำหน้าที่รับรองมาตรฐานการศึกษาให้กับสถานศึกษาของรัฐและเอกชน กว่า ๔,๕๐๐ แห่ง อาทิ ในมลรัฐ California, Hawaii, Guam, the Commonwealth of the Northern Marianas, American Samoa, the Federated State of Micronesia, the Republic of Marshall Island ฟิจิ และประเทศในเอเชียตะวันออก (East Asia) ทั้งนี้ยังให้การรับรองมาตรฐานการศึกษาร่วมกับองค์กรรับรองมาตรฐานการศึกษาต่างๆ อีก ๑๖ แห่ง อาทิ Council of International Schools (CIS), Association of Christian Schools International (ACSI) และ East Asia Regional Council of Schools เป็นต้น

๓) บทบาทผู้บริหาร

National Testing Service - Pakistan (NTS)

NTS ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี ค.ศ. ๒๐๐๒ มีสถานะเป็นองค์การมหาชน ทำหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนมาตรฐานการศึกษาของประเทศปากีสถาน โดยการจัดให้มีการทดสอบและการประเมินทางการศึกษาตามนโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาล ซึ่งถือว่าการทดสอบและการประเมินทางการศึกษาเป็นเรื่องสำคัญในการรับนักเรียนเข้าศึกษาต่อในระดับวิทยาลัย มหาวิทยาลัย และสถาบันทางการศึกษาต่างๆ ที่มีผลต่อการเพิ่มอัตราความสามารถด้านการแข่งขันของทรัพยากรบุคคลในประเทศ โดย NTS ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกขององค์กรต่างๆ ที่มีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบด้านการประเมินคุณภาพ รวมทั้งการเป็นสมาชิกของ Asia-Pacific Quality Network: APQN เช่นเดียวกับ สมศ.

ผู้อำนวยการ สมศ. (ศาสตราจารย์ ดร.ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์) ได้รับเกียรติจากประเทศปากีสถาน แต่งตั้งเป็นกรรมการบริหาร (Governing Board) ของ NTS พร้อมกับ Mr. Marten Rorda, Chief Executive Officer, Cito International Netherlands ซึ่งเป็นกรรมการชาวต่างชาติเพียง ๒ คน ที่ได้รับเกียรติและได้รับการแต่งตั้งจาก NTS ให้ดำรงตำแหน่งสำคัญระดับสูง โดยมีวาระการดำรงตำแหน่ง ๓ ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๗ เป็นต้นไป

ภาคผนวกที่ ๕

ประชาคมอาเซียนและการศึกษา

ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community- AC) จะเป็นการรวมของประเทศในภูมิภาคเอเชีย ๑๐ ประเทศ ได้แก่ ไทย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ บรูไน เวียดนาม ลาว พม่า และกัมพูชา ซึ่งจะมีประชากรรวมกันเกือบ ๖๐๐ ล้านคน ซึ่งประกอบด้วยเสาหลัก ๓ ด้าน ทั้งนี้ การเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียนจะมีผลบังคับตั้งแต่วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๘ ซึ่งประเทศไทยจะต้องมีการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยเฉพาะด้านการศึกษาซึ่งเป็นรากฐานที่มีความสำคัญต่อทุกๆ ด้าน

ประชาคมอาเซียนประกอบด้วยความร่วมมือ ๓ เสาหลักคือ ประชาคมการเมืองความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Security Community – ASC) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community – AEC) และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community -ASCC) เสาหลักแต่ละด้านมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

- **การเมืองและความมั่นคงอาเซียน** มีวัตถุประสงค์ที่จะทำให้ประเทศในภูมิภาคอยู่อย่างสันติสุขโดยการแก้ไขปัญหาในภูมิภาคโดยสันติวิธีและยึดมั่นในหลักความมั่นคงรอบด้าน ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนจะ (๑) ใช้ข้อตกลงและกลไกของอาเซียนที่มีอยู่แล้วในการเพิ่มศักยภาพในการแก้ไขปัญหาข้อพิพาทภายในภูมิภาค รวมทั้งการเผชิญหน้ากับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ เช่น การก่อการร้าย การลักลอบค้ายาเสพติด การค้ามนุษย์ อาชญากรรมข้ามชาติ อื่นๆ และการขจัดอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง (๒) ริเริ่มกลไกใหม่ๆ ในการเสริมสร้างความมั่นคงและกำหนดรูปแบบใหม่สำหรับความร่วมมือด้านนี้ ซึ่งรวมถึงการกำหนดมาตรฐานการป้องกันการเกิดข้อพิพาท การแก้ไขข้อพิพาท และการสร้างเสริมสันติภาพภายหลังการยุติข้อพิพาท (๓) ส่งเสริมความร่วมมือทางทะเล ทั้งนี้ ความร่วมมือข้างต้นจะไม่กระทบต่อความเป็นอิสระของประเทศสมาชิกในการดำเนินนโยบายการต่างประเทศและความร่วมมือทางทหารกับประเทศนอกภูมิภาค และไม่นำไปสู่การสร้างพันธมิตรทางการทหาร

- **ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน** มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และสามารถแข่งขันกับภูมิภาคอื่นๆ ได้ โดย (๑) มุ่งให้เกิดการไหลเวียนอย่างเสรีของสินค้า บริการ การลงทุน เงินทุน การพัฒนาทางเศรษฐกิจ และการลดปัญหาความยากจน และความเหลื่อมล้ำทางสังคมภายในปี ๒๕๕๘ (๒) ทำให้อาเซียนเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียว (single market and production base) โดยจะริเริ่มกลไกและมาตรการใหม่ๆ ในการปฏิบัติตามข้อริเริ่มทางเศรษฐกิจที่มีอยู่แล้ว (๓) ให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศสมาชิกใหม่ของอาเซียนเพื่อลดช่องว่างการพัฒนาและช่วยให้ประเทศเหล่านี้เข้าร่วมกระบวนการรวมตัวทางเศรษฐกิจของอาเซียน (๔) ส่งเสริมความร่วมมือในนโยบายการเงินและเศรษฐกิจมหภาค ตลาดการเงินและตลาดทุน การประกันภัยและภาษีอากร การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการคมนาคม พัฒนาความร่วมมือด้านกฎหมาย

การเกษตร พลังงาน การท่องเที่ยว การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยการยกระดับการศึกษาและการพัฒนาฝีมือแรงงาน

- **ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน** มีจุดมุ่งหมายในการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และเสริมสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของอาเซียน โดยมีแผนปฏิบัติการประชาสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนซึ่งครอบคลุมความร่วมมือในหลายสาขาเช่น ความร่วมมือด้านการปราบปรามยาเสพติด การพัฒนาชนบท การขจัดความยากจน สิ่งแวดล้อม การศึกษา วัฒนธรรม สตรี สาธารณสุข โรคเอดส์ และเยาวชน เป็นต้น เป็นกลไกสำคัญเพื่อการบรรลุจุดมุ่งหมายของประชาคมนี้ และรองรับการเป็นประชาคมซึ่งเน้นใน ๔ ด้าน ได้แก่ (๑) การสร้างประชาคมแห่งสังคมที่เอื้ออาทร (๒) แก้ไขผลกระทบต่อสังคมอันเนื่องมาจากการรวมตัวทางเศรษฐกิจ (๓) ส่งเสริมความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมและการจัดการดูแลสิ่งแวดล้อมอย่างถูกต้อง และ (๔) ส่งเสริมความเข้าใจระหว่างประชาชนในระดับรากหญ้า การเรียนรู้ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม รวมทั้งการรับรู้ข่าวสารซึ่งเป็นรากฐานที่จะนำไปสู่การเป็นประชาคมอาเซียน

บทบาทการศึกษาต่อเสาหลักด้านการเมืองและความมั่นคง

๑. การส่งเสริมความเข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าของกฎบัตรอาเซียน โดยให้บรรจุความรู้เรื่องอาเซียนในหลักสูตรโรงเรียน และให้มีการเผยแพร่ความรู้เรื่องกฎบัตรอาเซียนด้วยการแปลเป็นภาษาประจำชาติของประเทศต่างๆ ในอาเซียนด้วย

๒. ให้ความสำคัญต่อหลักการประชาธิปไตยและการเคารพต่อหลักการสิทธิมนุษยชน และคุณค่าของสันติภาพโดยให้บรรจุเนื้อหาดังกล่าวไว้ในหลักสูตรโรงเรียน

๓. ส่งเสริมให้ครูมีความเข้าใจอันดีและตระหนักถึงคุณค่าของวัฒนธรรม และจารีตประเพณีที่แตกต่างตลอดจนความศรัทธาของศาสนาต่างๆ ในภูมิภาค ด้วยการจัดการฝึกอบรมและจัดโครงการแลกเปลี่ยนครู รวมทั้งการจัดทำฐานข้อมูล online เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว

๔. จัดการประชุมผู้นำโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอเพื่อเป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนประเด็นต่างๆ เกี่ยวกับอาเซียนในภูมิภาค ด้วยการเสริมสร้างศักยภาพผู้นำโรงเรียนและจัดทำเครือข่ายระหว่างกัน

๕. จัดงานฉลองวันอาเซียน (วันที่ ๘ สิงหาคม) ในช่วงเดือนสิงหาคม ด้วยการจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น การร้องเพลงอาเซียน การจัดการแข่งขันตอบปัญหาเกี่ยวกับประวัติและวัฒนธรรมอาเซียน การแสดงตราสัญลักษณ์อาเซียน การจัดค่ายเยาวชนอาเซียน การจัดเทศกาลอาเซียน และการจัดวันเด็กอาเซียน

บทบาทการศึกษาในเสาหลักด้านเศรษฐกิจ

๖. พัฒนาการจัดทำแผนบูรณาการเพื่อจัดทำกรอบการพัฒนาทักษะในอาเซียน ด้วยการจัดทำ ASEAN Benchmarking และระบบการเทียบโอนหน่วยกิต โดยให้ความสำคัญกับสถาบันการฝึกอบรมด้านอาชีวศึกษาเพื่อส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพในภูมิภาค

๗. ส่งเสริมให้มีการถ่ายโอนนักเรียนด้วยการจัดทำระบบแสดงข้อมูลด้านการศึกษาที่กำลังเปิดสอนในกลุ่มประเทศอาเซียน

๘. สนับสนุนการถ่ายโอนแรงงานที่มีความชำนาญการในภูมิภาคอาเซียน ด้วยการส่งเสริมให้มีการร่วมปฏิบัติงานหรือฝึกอบรมในภาคอุตสาหกรรมและหน่วยงานต่างๆ พร้อมทั้งการจัดตั้งเครือข่ายสารสนเทศอาเซียนด้านทรัพยากรมนุษย์

๙. พัฒนามาตรฐานอาชีพที่เน้นศักยภาพในอาเซียนโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมทรัพยากรมนุษย์ให้มีศักยภาพในระดับภูมิภาคและระดับโลก พร้อมทั้งสามารถสนองตอบความต้องการของภาคอุตสาหกรรม

บทบาทการศึกษาในเสาหลักด้านสังคมวัฒนธรรม

๑๐. สนับสนุนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพในชุมชนชนบท ด้วยการจัดโครงการชุมชนอาเซียนสำหรับเยาวชนอาสาสมัครเพื่อสนับสนุนศูนย์การเรียนรู้ในชนบทและชนพื้นเมืองในประเทศสมาชิก

๑๑. สนับสนุนหลักสูตรระดับปริญญาตรีเกี่ยวกับศิลปะและวัฒนธรรมอาเซียนในมหาวิทยาลัย

๑๒. สนับสนุนภาษาอาเซียนให้เป็นวิชาเลือกในการเรียนภาษาต่างประเทศในโรงเรียน

๑๓. ส่งเสริมโครงการระดับภูมิภาคโดยมุ่งส่งเสริมการสร้างความตระหนักเกี่ยวกับอาเซียนในหมู่เยาวชน เช่น โครงการ ASEAN Schools Tour โครงการแลกเปลี่ยนนักเรียนมัธยมอาเซียน โครงการวัฒนธรรมสำหรับเยาวชนอาเซียน โครงการประชุมสุดยอดผู้นำเยาวชนอาเซียน โครงการการศึกษาเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน และการประกวดสุนทรพจน์อาเซียน

๑๔. จัดการประชุมด้านการวิจัยทางการศึกษาในอาเซียนด้วยการส่งเสริมการทำวิจัยร่วมกันและการพัฒนาการวิจัยและการพัฒนาในภูมิภาค เพื่อให้เป็นเวทีสำหรับนักวิจัยในอาเซียนในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นต่างๆ ในภูมิภาค

๑๕. ส่งเสริมความเข้าใจอันดี และการสร้างความตระหนักเกี่ยวกับประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมและประเด็นอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในอาเซียน ด้วยการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวไว้ในหลักสูตรของโรงเรียน และให้มีการมอบรางวัลโครงการโรงเรียนสีเขียวในอาเซียน

๑๖. ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในประเทศสมาชิกอาเซียนเพื่อสนับสนุนโครงการการศึกษาเพื่อปวงชน

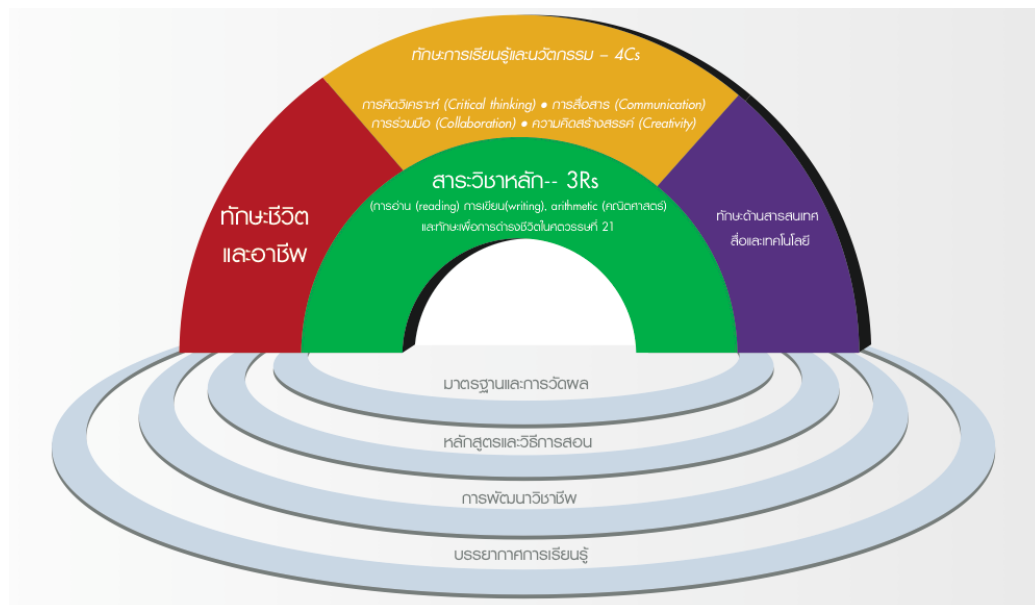
๑๗. จัดทำเนื้อหาความรู้เกี่ยวกับอาเซียนร่วมกันสำหรับใช้ในโรงเรียนเพื่อเป็นแหล่งอ้างอิงสำหรับการฝึกอบรมและการสอนของครู ที่ประชุมยังได้เสนอแนะให้ประเทศสมาชิกร่วมแบ่งปันทรัพยากรและจัดตั้งกองทุนเพื่อการพัฒนาการศึกษาในภูมิภาคเพื่อเป็นหลักประกันเกี่ยวกับงบประมาณดำเนินการในการเริ่มต้นโครงการต่างๆ ข้างต้นด้วย

ภาคผนวกที่ ๖

กรอบแนวคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑

กรอบแนวคิดในการจัดการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ ๒๑ ที่แสดงผลลัพธ์ของผู้เรียนหรือนักเรียนและปัจจัยส่งเสริมสนับสนุนในการจัดการเรียนรู้เพื่อรองรับศตวรรษที่ ๒๑

แผนภาพที่ ๕ กรอบแนวคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ (๒๑st Century Learning Framework)

ที่มา: <http://www.qlf.or.th>

กรอบแนวคิดเชิงมนิทัศน์สำหรับทักษะแห่งศตวรรษที่ ๒๑ เป็นที่ยอมรับในการสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ (Model of ๒๑st Century Outcomes and Support Systems) ซึ่งเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางเนื่องด้วยเป็นกรอบแนวคิดที่เน้นผลลัพธ์ที่เกิดกับผู้เรียน (Student Outcomes) ทั้งในด้านความรู้สาระวิชาหลัก (Core Subjects) และทักษะแห่งศตวรรษที่ ๒๑ ที่จะช่วยผู้เรียนได้เตรียมความพร้อมในหลากหลายด้าน รวมทั้งระบบสนับสนุนการเรียนรู้ ได้แก่ มาตรฐานและการประเมิน หลักสูตรและการเรียนการสอน การพัฒนาครู สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเรียนในศตวรรษที่ ๒๑

การเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ต้องก้าวข้าม “สาระวิชา” ไปสู่การเรียนรู้ “ทักษะแห่งศตวรรษที่ ๒๑” (๒๑st Century Skills) ซึ่งครูจะเป็นผู้สอนไม่ได้ แต่ต้องให้นักเรียนเป็นผู้เรียนรู้ด้วยตนเอง โดยครูจะออกแบบการเรียนรู้ ฝึกฝนให้ตนเองเป็นโค้ช (Coach) และอำนวยความสะดวก (Facilitator) ในการเรียนรู้แบบ PBL (Problem-Based Learning) ของนักเรียน ซึ่งสิ่งที่เป็นตัวช่วยของครูในการจัดการเรียนรู้คือ ชุมชนการเรียนรู้ครู

เพื่อศิษย์ (Professional Learning Communities : PLC) เกิดจากการรวมตัวกันของครูเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำหน้าที่ของครูแต่ละคนนั่นเอง

ทั้งนี้ ครูผู้สอนนอกจากเป็นผู้มอบความรู้ผ่านการสอนให้กับนักเรียนเพียงอย่างเดียว แต่ครูยังต้องเป็นผู้ออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่จะทำให้นักเรียนเกิดทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง นอกจากความรู้ในแต่ละสาขาวิชาแล้ว นักเรียนยังต้องมีทักษะที่สำคัญ ๓ ด้าน คือ

๑. **ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม** คือ การคิดวิเคราะห์เป็น รู้จักการแก้ไขปัญหา และมีความคิดสร้างสรรค์

๒. **ทักษะชีวิตและอาชีพ** โดยเน้นการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ มีทักษะทางสังคมและเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม

๓. **ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี** คือ ความสามารถในการใช้สื่อหรือเทคโนโลยีในการค้นหาข้อมูลรวมทั้งการผลิตสื่อ หรือเทคโนโลยีที่เป็นประโยชน์

ซึ่งทั้ง ๓ ทักษะนี้เรียกรวมกันเป็นทักษะแห่งศตวรรษที่ ๒๑ ซึ่งถือเป็นทักษะของกำลังคนทั้งประเทศทั่วโลกและประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียน มีความต้องการและให้การยอมรับ

ทักษะแห่งศตวรรษที่ ๒๑ (๒๑st Century Skills) วิจารณ์ พานิช (๒๕๕๕: ๑๖-๒๑) ได้กล่าวถึงทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑ ดังนี้

สาระวิชาหลัก (Core Subjects) ประกอบด้วย ภาษาแม่ และภาษาสำคัญของโลก ศิลปะ คณิตศาสตร์ การปกครองและหน้าที่พลเมือง เศรษฐศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภูมิศาสตร์ และวิชาประวัติศาสตร์

โดยวิชาแกนหลักนี้จะนำมาสู่การกำหนดเป็นกรอบแนวคิดและยุทธศาสตร์สำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ในเนื้อหาเชิงสหวิทยาการ (Interdisciplinary) หรือหัวข้อสำหรับศตวรรษที่ ๒๑ โดยการส่งเสริมความเข้าใจในเนื้อหาวิชาแกนหลัก และสอดแทรกทักษะแห่งศตวรรษที่ ๒๑ เข้าไปในทุกวิชาแกนหลัก ดังนี้

ทักษะแห่งศตวรรษที่ ๒๑

- ความรู้เกี่ยวกับโลก (Global Awareness)
- ความรู้เกี่ยวกับการเงิน เศรษฐศาสตร์ ธุรกิจ และการเป็นผู้ประกอบการ (Financial, Economics, Business and Entrepreneurial Literacy)
- ความรู้ด้านการเป็นพลเมืองที่ดี (Civic Literacy)
- ความรู้ด้านสุขภาพ (Health Literacy)
- ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Literacy)

ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม จะเป็นตัวกำหนดความพร้อมของนักเรียนเข้าสู่โลกการทำงานที่มีความซับซ้อนมากขึ้นในปัจจุบัน ได้แก่

- ความริเริ่มสร้างสรรค์และนวัตกรรม
- การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา

- การสื่อสารและการร่วมมือ

ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี เนื่องด้วยในปัจจุบันมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางสื่อและเทคโนโลยีมากมาย ผู้เรียนจึงต้องมีความสามารถในการแสดงทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและปฏิบัติงานได้หลากหลาย โดยอาศัยความรู้ในหลายด้าน ดังนี้

- ความรู้ด้านสารสนเทศ
- ความรู้เกี่ยวกับสื่อ
- ความรู้ด้านเทคโนโลยี

ทักษะด้านชีวิตและอาชีพ ในการดำรงชีวิตและทำงานในยุคปัจจุบันให้ประสบความสำเร็จ นักเรียนจะต้องพัฒนาทักษะชีวิตที่สำคัญดังต่อไปนี้

- ความยืดหยุ่นและการปรับตัว
- การริเริ่มสร้างสรรค์และเป็นตัวของตัวเอง
- ทักษะสังคมและสังคมข้ามวัฒนธรรม
- การเป็นผู้สร้างหรือผู้ผลิต (Productivity) และความรับผิดชอบเชื่อถือได้ (Accountability) ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ (Responsibility)

ทักษะของคนในศตวรรษที่ ๒๑ ที่ทุกคนจะต้องเรียนรู้ตลอดชีวิต คือ การเรียนรู้ ๓R x ๗C โดย ๓R คือ Reading (อ่านออก) (W)riting (เขียนได้) และ (A)rithmetics (คิดเลขเป็น) ส่วน ๗C ได้แก่

- Critical Thinking and Problem Solving (ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา)
- Creativity and Innovation (ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม)
- Cross-cultural Understanding (ทักษะด้านความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์)
- Collaboration, Teamwork and Leadership (ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ)
- Communications, Information, and Media Literacy (ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ)
- Computing and ICT Literacy (ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร)
- Career and Learning Skills (ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้)

ทั้งนี้ จากข้อมูลข้างต้น สามารถสรุปเป็นเป้าหมายของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ได้ดังแผนภาพที่ ๕
ภาพที่ ๖ เป้าหมายของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑

ที่มา: สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ และคณะ. ๒๕๕๖. การจัดทำยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เกิดความรับผิดชอบ.